Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2025)0174

Viešieji pirkimai

2025 m. rugsėjo 9 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl viešųjų pirkimų (2024/2103(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 3 straipsnio 3 dalį,

– atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 114, 151 ir 156 straipsnius,

– atsižvelgdamas į 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB[1],

– atsižvelgdamas į 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2014/25/ES dėl subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, vykdomų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/17/EB[2],

– atsižvelgdamas į 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2007/66/EB, iš dalies keičiančią Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo[3] (Teisių gynimo priemonių direktyva),

– atsižvelgdamas į 2022 m. birželio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2022/1031 dėl trečiųjų šalių ekonominės veiklos vykdytojų, prekių ir paslaugų patekimo į Sąjungos viešųjų pirkimų ir koncesijų rinkas ir procedūrų, kuriomis remiamos derybos dėl Sąjungos ekonominės veiklos vykdytojų, prekių ir paslaugų

---

1 OL L 94, 2014 3 28, p. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj.
2 OL L 94, 2014 3 28, p. 243, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj.
3 OL L 335, 2007 12 20, p. 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2007/66/oj.

patekimo į trečiųjų šalių viešųjų pirkimų ir koncesijų rinkas (Tarptautinių viešųjų pirkimų priemonė (TVPP))[1],

– atsižvelgdamas į 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/882 dėl gaminių ir paslaugų prieinamumo reikalavimų (Europos prieinamumo aktas)[2] ir į 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2016/2102 dėl viešojo sektoriaus institucijų interneto svetainių ir mobiliųjų programų prieinamumo (Saityno prieinamumo direktyva)[3],

– atsižvelgdamas į 2020 m. sausio 30 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) sprendimą byloje C-395/18, *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA* prieš *Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze*[4],

– atsižvelgdamas į neseniai priimtus ESTT sprendimus dėl konkurso dalyvių iš užsienio dalyvavimo ES viešųjų pirkimų procedūrose, t. y. į 2024 m. spalio 22 d. sprendimą byloje C-652/22, *Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.* prieš *Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave*[5] ir į 2025 m. kovo 13 d. sprendimą byloje C-266/22, *CRRC Qingdao Sifang Co. Ltd, Astra Vagoane Călători SA* prieš *Autoritatea pentru Reformă Feroviară, Alstom Ferroviaria SpA*[6],

– atsižvelgdamas į 2012 m. Pasaulio prekybos organizacijos sutartį dėl viešųjų pirkimų,

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 11 d. Komisijos darbo programą „Bendromis pastangomis siekti drąsesnės, paprastesnės ir spartesnės Sąjungos“ (COM(2025)0045),

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 26 d. Komisijos komunikatą „Švarios pramonės kursas. Bendros konkurencingumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksmų gairės“ (COM(2025)0085),

---

1 OL L 173, 2022 6 30, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1031/oj.

2 OL L 151, 2019 6 7, p. 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj.

3 OL L 327, 2016 12 2, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2016/2102/oj.

4 2020 m. sausio 30 d. Teisingumo Teismo sprendimas, *Tim SpA – Direzione e coordinamento Vivendi SA* prieš *Consip SpA, Ministero dell'Economia e delle Finanze*, C-395/18, ECLI:EU:C:2020:58.

5 2024 m. spalio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimas, *Kolin Inşaat Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş.* prieš *Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave*, C-652/22, ECLI:EU:C:2024:910.

6 2025 m. kovo 13 d. Teisingumo Teismo sprendimas, *CRRC Qingdao Sifang Co. Ltd, Astra Vagoane Călători SA* prieš *Autoritatea pentru Reformă Feroviară, Alstom Ferroviaria SpA*, C-266/22, ECLI:EU:C:2025:178.

– atsižvelgdamas į 2025 m. sausio 29 d. Komisijos komunikatą „ES konkurencingumo kelrodis“ (COM(2025)0030),

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 19 d. Komisijos komunikatą „2024 m. Europos semestras. Pavasario dokumentų rinkinys“ (COM(2024)0600),

– atsižvelgdamas į Komisijos ataskaitą „SME needs analysis in public procurement“ („Su viešaisiais pirkimais susijusių MVĮ poreikių analizė“, 2021 m.)[1],

– atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 9 d. Komisijos komunikatą „Žmonėms tarnaujančios ekonomikos kūrimas: socialinės ekonomikos veiksmų planas“ (COM(2021)0778),

– atsižvelgdamas į 1949 m. Tarptautinės darbo organizacijos konvenciją Nr. 94 dėl darbo sąlygų (viešosiose sutartyse),

– atsižvelgdamas į 2017 m. spalio 3 d. Komisijos komunikatą „Veiksmingi viešieji pirkimai Europoje ir Europai“ (COM(2017)0572),

– atsižvelgdamas į 2024 m. gruodžio 4 d. Europos regionų komiteto nuomonę „Sukrėtimams atsparūs Europos regionai: vietos ir regionų ekonominio atsparumo didinimas strategiškai plėtojant bendrąją rinką“[2],

– atsižvelgdamas į 2023 m. gruodžio 4 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 28/2023 „Viešieji pirkimai ES. Per 10 metų laikotarpį iki 2021 m. konkurencija darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių srityje sumažėjo“ (EAR specialioji ataskaita),

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 24 d. Tarybos išvadas dėl Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 28/2023 „Sąžiningos ir veiksmingos konkurencijos skiriant ES viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutartis didinimas“[3],

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. gruodžio 16 d. rezoliuciją dėl naujos Europos mažosioms ir vidutinėms įmonėms skirtos strategijos[4],

---

1 Europos Komisija: Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generalinis direktoratas, t33, Celotti, P., Alessandrini, M., Valenza, A. et al., *SME needs analysis in public procurement – Final report*, Leidinių biuras, 2021, https://data.europa.eu/doi/10.2873/86199.

2 OL C, C/2024/7061, 2024 12 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj.

3 OL C, C/2024/3521, 2024 6 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3521/oj, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3521/oj.

4 OL C 445, 2021 10 29, p. 2.

– atsižvelgdamas į savo 2023 m. liepos 13 d. rezoliuciją dėl MVĮ sąjungos padėties[1],

– atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 20 d. Komisijos ataskaitą „Nacionalinės viešųjų pirkimų politikos įgyvendinimas ir geriausia praktika vidaus rinkoje“ (COM(2021)0245),

– atsižvelgdamas į savo 2023 m. spalio 24 d. tyrimą „The social impact of public procurement – Can the EU do more?“ („Socialinis viešųjų pirkimų poveikis. Ar ES gali padaryti daugiau?“)[2],

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės mėn. Europos darbo institucijos ataskaitą „Evaluating policy responses to prevent undeclared work in public procurement contracts“ („Politikos priemonių, skirtų užkirsti kelią nedeklaruojamam darbui viešųjų pirkimų sutartyse, vertinimas“),

– atsižvelgdamas į 2024 m. rugsėjo 9 d. Mario Draghi pranešimą dėl Europos konkurencingumo ateities (Draghi pranešimas) ir į 2024 m. balandžio 17 d. Enrico Lettos pranešimą „Daug daugiau nei rinka“ (Lettos pranešimas),

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Tarptautinės prekybos komiteto ir Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto nuomones,

– atsižvelgdamas į Vidaus rinkos ir vartotojų apsaugos komiteto pranešimą (A10-0147/2025),

A. kadangi viešieji pirkimai sudaro apie 14 proc. ES bendrojo vidaus produkto ir yra svarbi priemonė ekonomikos augimui, visų pirma mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ), inovacijoms, tvarumui ir socialinei sanglaudai, taip pat vietos pramonei ir kokybiškoms darbo vietoms ES skatinti ir perėjimui prie atsparių tiekimo grandinių ir verslo modelių remti, be kita ko, subrangos grandinėse;

B. kadangi vietos ir regionų valdžios institucijos, kaip didžiausi investuotojai ir perkančiosios organizacijos ES, yra vis labiau varžomos griežtų ES ir nacionalinių taisyklių, sudėtingų teisinių reikalavimų ir procedūrų bei neproporcingos administracinės naštos ir kartu susiduria su nuolatiniu finansinių išteklių, kvalifikuotų darbuotojų ir techninių žinių trūkumu, ypač savivaldybių ir mažesnių regionų lygmeniu, dėl kurio dažnai tenka pagrindines užduotis

---

1 OL C, C/2024/4013, 2024 7 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4013/oj.

2 Europos Parlamentas: Ekonomikos, mokslo ir gyvenimo kokybės politikos teminis skyrius, Vidaus politikos generalinis direktoratas, Caimi, V. ir Sansonetti, S.,*The social impact of public procurement – Can the EU do more?*, 2023 m. spalio mėn.

pavesti atlikti išorės subjektams, todėl atsiranda papildoma finansinė našta ir procedūrinis vėlavimas;

C. kadangi viešieji pirkimai gali paskatinti šalutinį poveikį, kuris didina tvarių prekių ir paslaugų paklausą visoje rinkoje, taip pat padėti kurti pirmaujančią rinką;

D. kadangi 2014 m. reforma buvo siekiama supaprastinti procedūras, padidinti skaidrumą ir kovą su korupcija, skatinti MVĮ ir novatoriškų startuolių dalyvavimą ir integruoti strateginius viešojo pirkimo tikslus, laikantis savanoriško požiūrio, tačiau tebėra problemų skaidrumo, veiksmingumo, platesnio naudojimo, su kaina nesusijusių kriterijų derinimo ir prieigos prie duomenų bei vykdymo užtikrinimo koordinavimo, taip pat sukčiavimo ir korupcijos prevencijos srityse;

E. kadangi 2014 m. reforma buvo įvestas ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijus, kuriuo siekta skatinti, kad suteikiant viešojo pirkimo sutartis būtų aktyviau taikomi kokybiniai kriterijai, pvz., aplinkos apsaugos ir socialiniai aspektai; kadangi Audito Rūmų specialioji ataskaita parodė, jog 2021 m. didelė dalis sutarčių vis dar buvo skiriamos remiantis vien mažiausios kainos kriterijumi; kadangi 2023 m. 20 valstybių narių daugiau kaip 50 proc. savo viešųjų pirkimų sutarčių skyrė remdamosi vien kaina, o 10 valstybių narių iš jų remdamosi vien kaina skyrė daugiau kaip 80 proc. savo viešųjų pirkimų sutarčių;

F. kadangi Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje padaryta išvada, kad nuo 2014 m. konkurencija viešųjų pirkimų srityje sumažėjo ir kad daugumoje valstybių narių šio sutarties skyrimo kriterijaus, grindžiamo mažiausia kaina, naudojimo atvejų nagrinėjamu laikotarpiu netgi padaugėjo;

G. kadangi ES prekių, paslaugų ir statybos darbų viešųjų pirkimų vertės ribos nuo 1994 m. beveik nepasikeitė; kadangi šios ribos, koreguojamos pagal rinkos kainas, realiąja verte nuolat mažėja; kadangi dėl to vis daugiau mažesnės apimties sutarčių dabar turi būti skelbiamos ES lygmeniu, taikant dažnai ilgas ir sudėtingas procedūras;

H. kadangi Europos darbo institucija (EDI) nustatė, kad kai vienintelis atrankos kriterijus yra mažiausia kaina, dėl spaudimo darbo sąnaudoms padidėja nedeklaruojamo darbo rizika; kadangi EDI taip pat pažymėjo, jog „plačiai pripažįstama, kad viešuosiuose pirkimuose pirmenybę teikiant mažiausios kainos kriterijui gali būti sukurta aplinka, kurioje dėl spaudimo mažinti išlaidas ir nepakankamos priežiūros darbo teisės pažeidimai yra labiau tikėtini; mažiausios kainos kriterijus gali skatinti rangovus veikti nedeklaruojamoje ekonomikoje, siekiant sumažinti sąnaudas ir apeiti darbo teisės aktus;

I. kadangi Komisijos galutinėje ataskaitoje „Su viešaisiais pirkimais susijusių MVĮ poreikių analizė“[1] nurodoma, jog viešojo pirkimo praktiką vis dar reikia tikslinti, supaprastinti ir standartizuoti, atsižvelgiant į valstybių narių administravimo sistemų ypatumus ir skirtumus;

J. kadangi tiesioginiai tarpvalstybiniai viešieji pirkimai vis dar sudaro vos 5 proc.[2] visų viešųjų pirkimų sutarčių, o tai rodo, kad tebėra kliūčių tarpvalstybinei konkurencijai bei patekimui į rinką ir sudėtingų procedūrų; kadangi nustatant šį skaičių neatsižvelgta į kitų valstybių narių patronuojamųjų įmonių dalyvavimą šalyje, kurioje vyksta viešųjų pirkimų procedūra;

K. kadangi Komisija pabrėžia keletą teisinių neaiškumų skatinant socialiai atsakingus ir novatoriškus viešuosius pirkimus[3]; kadangi šie teisiniai neaiškumai apima, be kita ko, sunkumus, susijusius su socialinių aspektų susiejimu su sutarties dalyku;

L. kadangi Komisijos pirmininkė įsipareigojo persvarstyti viešųjų pirkimų sistemą, kad būtų sudarytos sąlygos „vykdant viešuosius pirkimus tam tikruose strateginiuose sektoriuose pirmenybę teikti europietiškiems produktams“[4];

M. kadangi persvarstant viešųjų pirkimų direktyvas daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama kvalifikacinių kriterijų skatinimui, viešųjų pirkimų procedūrų racionalizavimui ir ekonomiškai naudingiausio mokesčių mokėtojų pinigų panaudojimo užtikrinimui; kadangi, nepaisant to, viešojo pirkimo taisyklėse turi būti atsižvelgiama į specifinį įvairių sektorių ir pramonės šakų pobūdį ir specifinius perkančiųjų organizacijų tikslus, pripažįstant, kad vienodas požiūris į reguliavimo priemones, pvz., mokėjimo terminus, gali būti tinkamas ne visiems sektoriams, ir kad konkretiems sektoriams skirtų reglamentų specialiai pritaikytos nuostatos yra būtinos siekiant užtikrinti, kad bendros viešojo pirkimo sistemos derėtų su konkrečios pramonės veiklos ir finansinėmis realijomis; kadangi laimėję pasiūlymai turėtų būti atrenkami atsižvelgiant į tai, ką konkreti perkančioji organizacija laiko ekonomiškai geriausiu sprendimu iš

---

1 Europos Komisija:Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ generalinis direktoratas et al., „SME needs analysis in public procurement – Final report“, Leidinių biuras, 2021.

2 Europos Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 28/2023: „Viešieji pirkimai ES. Per 10 metų laikotarpį iki 2021 m. konkurencija darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių srityje sumažėjo“, Europos Audito Rūmai, 2023 m.

3 2021 m. gegužės 20 d. Komisijos ataskaitą „Nacionalinės viešųjų pirkimų politikos įgyvendinimas ir geriausia praktika vidaus rinkoje“ (COM(2021)0245).

4 2024 m. liepos 18 d. Komisijos pirmininkės politinės gairės „Europos pasirinkimas. Kitos kadencijos Europos Komisijos politinės gairės (2024–2029 m.)“, p. 11.

visų pateiktų, siekiant viešuosiuose pirkimuose skatinti didesnį orientavimąsi į kokybę ir lankstumą;

N. kadangi viešieji pirkimai išlieka neutralia procedūrine priemone, kuria reguliuojama, kaip valdžios institucijos perka prekes ir paslaugas, o ne ką jos perka;

O. kadangi, atsižvelgiant į iššūkius, susijusius su Europos pramonės suverenumu, ir į poreikį išsaugoti bei stiprinti Europos darbo vietas ir praktinę patirtį, viešieji pirkimai turėtų būti naudojami kaip pagrindinis strateginis svertas, kuriuo skatinamas pridėtinės vertės kūrimas ES, taip didinant pramonės atsparumą ir Europos tiekimo grandinių tvarumą;

P. kadangi perkančiosioms organizacijoms ES turėtų būti suteikta galimybė teikti pirmenybę pasiūlymams, kuriuose didelė dalis pridėtinės vertės sukuriama ES;

Q. kadangi tvarumo kriterijų taikymas gali padėti siekti ES aplinkos tikslų, jei tokie kriterijai yra aiškiai apibrėžti, proporcingi ir neriboja perkančiųjų organizacijų galimybių tenkinti savo faktinius viešųjų pirkimų poreikius;

R. kadangi perkančiosios organizacijos veikia įvairiomis vietos ir rinkos sąlygomis ir turi išlaikyti laisvę apibrėžti viešųjų pirkimų dalyką, taikymo sritį ir strateginius prioritetus pagal savo faktinius poreikius ir pajėgumus; kadangi taikant bet kokį ES lygmens požiūrį į tvarius viešuosius pirkimus turi būti apsaugoti proporcingumo ir subsidiarumo principai;

S. kadangi būtina stiprinti pasitikėjimą viešaisiais pirkimais; kadangi skaidrumo ir sąžiningumo trūkumas viešojo pirkimo procedūrose, įskaitant favoritizmo apraiškas, neaiškius atrankos kriterijus, nepakankamus priežiūros mechanizmus ir nepakankamą draudimą dalyvauti ir sankcionavimą, kenkia pasitikėjimui viešuoju pirkimu ir sudaro galimybes korupcijai; kadangi pernelyg didelis kliovimasis mažiausios kainos kriterijumi kai kuriais atvejais gali daryti neigiamą poveikį paslaugų kokybei ir saugai bei darbo sąlygoms ir gali turėti neigiamą ilgalaikį ekonominį poveikį perkančiosioms organizacijoms; kadangi pasitaikė atvejų, kai sutartys buvo skiriamos be faktinės konkurencijos, o atrankos kriterijai buvo neskaidrūs ir be veiksmingos išorinės kontrolės, o tai rodo, kad būtina skubiai stiprinti skaidrumo, lygybės ir teisėtumo principus visais viešųjų pirkimų procedūrų etapais;

T. kadangi dėl protekcionistinės politikos ES nepriklausančiose valstybėse Europos įmonės, visų pirma MVĮ, siekdamos patekti į tarptautines viešųjų pirkimų rinkas, susiduria su dideliais sunkumais, o ES išlaiko vieną atviriausių viešųjų pirkimų rinkų pasaulyje ir dėl to ES įmonės dėl nesąžiningų sąlygų atsiduria nepalankioje konkurencinėje padėtyje; kadangi, be protekcionistinės politikos, sąžininga konkurencija dažnai iškreipiama ES nepriklausančių šalių

vyriausybių taikomu produktų subsidijavimu, diskriminacinėmis priemonėmis ir abipusiškumo bei teisinio tikrumo stoka;

U. kadangi ES į savo prekybos apsaugos priemonių rinkinį neseniai įtraukė tarptautinių viešųjų pirkimų priemonę ir Užsienio subsidijų reglamentą[1], siekdama skatinti abipusiškumą sudarant galimybes patekti į tarptautines viešojo pirkimo rinkas ir užtikrinti vienodas sąlygas ES įmonėms ir produktams; kadangi aplinkos, socialiniai, darbo ir išsamaus tikrinimo reikalavimai būtų taikomi ES nepriklausančių šalių ekonominės veiklos vykdytojams laikantis Direktyvų 2014/23/ES[2], 2014/24/ES, 2014/25/ES ir (ES) 2024/1760[3] bei kitų Sąjungos teisės aktų;

V. kadangi 2012 m. Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) sutarties dėl viešųjų pirkimų dar nepasirašė visos PPO narės ir jos naujausia versija neapima, be kita ko, nuo jos sudarymo priimtų pasaulinių darbo ir aplinkos apsaugos standartų, nei atnaujinto infliacijos koregavimo mechanizmo;

W. kadangi ESTT sprendimuose dėl konkurso dalyvių iš užsienio dalyvavimo ES viešųjų pirkimų procedūrose (bylos C-652/22 ir C-266/22) patikslinta, kad užsienio konkurso dalyviai iš šalių, kurios nėra sudariusios daugiašalio, keliašalio ar dvišalio susitarimo, neturi užtikrintos galimybės patekti į ES viešųjų pirkimų rinką; kadangi ESTT dar kartą patvirtino, kad ES turi išimtinę kompetenciją šioje srityje, ir patvirtino, kad, nesant tokių susitarimų, perkančiosios organizacijos pagal ES teisę gali apriboti arba pašalinti šiuos konkurso dalyvius – tokia padėtis gali lemti skirtingą nacionalinę praktiką;

X. kadangi didėjant geopolitinei įtampai vyksta pokyčiai tarptautinėje prekyboje ir atsiranda nauja ekonomikos dinamika, dėl to atsiranda nauja strateginė priklausomybė, kurią lemia importo koncentracija ir ribotas importo pakeičiamumas, ir kyla pavojus tiekimo grandinių stabilumui; kadangi dėl to reikia geriau ir strategiškai naudoti viešuosius pirkimus remiant ES ekonomiką ir jos atsparumą, mažinant žalingą priklausomybę ir stiprinant ES strateginį savarankiškumą;

---

1 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2560 dėl vidaus rinką iškraipančių užsienio subsidijų (OL L 330, 2022 12 23, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj).

2 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/23/ES dėl koncesijos sutarčių suteikimo (OL L 94, 2014 3 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj).

3 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1760 dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 ir Reglamentas (ES) 2023/2859 (OL L, 2024/1760, 2024 7 5, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj).

Y. kadangi viešojo pirkimo politika turėtų būti skatinamas Europos konkurencingumas ir inovacijos;

Z. kadangi mažiausia kaina yra svarbus skyrimo kriterijus daugumoje pasiūlymų ES – kai kuriose valstybėse narėse jis taikomas iki 95 proc.[1] atvejų, o kartais netgi yra vienintelis kriterijus tiek viešųjų pirkimų procedūros konkurso, tiek sutarties skyrimo etapuose; kadangi EDI savo 2024 m. gegužės mėn. ataskaitoje pažymi, kad rėmimasis mažiausios kainos kriterijumi, ypač darbui imliuose sektoriuose, kuriuose dominuoja personalo išlaidos, gali padidinti nedeklaruojamo darbo atvejų skaičių ir pakenkti paslaugų ar produktų kokybei, tvarumui ir socialiniams standartams;[2] kadangi MVĮ atstovai ir apklausti MVĮ darbuotojai ne kartą pranešė, kad perkančiosios organizacijos ignoruoja horizontaliąją socialinę nuostatą, pažymėdami, kad jos sudaro sutartis remdamosi tik mažiausia kaina, o tai skatina neįprastai mažos kainos pasiūlymus ir atgraso nuo dalyvavimo konkurse darbo teisės ir praktikos besilaikančius dalyvius;

AA. kadangi ESTT sprendimas byloje C-395/18 patvirtina, kad Direktyvos 2014/24/ES 18 straipsnio 2 dalyje nurodyti reikalavimai, pagal kuriuos ekonominės veiklos vykdytojai, vykdydami viešąsias sutartis, privalo laikytis pareigų, susijusių su aplinkos, socialine ir darbo teise, yra privalomas principas, kaip ir kiti to straipsnio 1 dalyje nurodyti principai, t. y. vienodo požiūrio, nediskriminavimo, skaidrumo ir proporcingumo principai; kadangi sprendime taip pat patikslinama, kad valstybės narės, nustatydamos pašalinimo pagrindus, gali atsižvelgti į subrangovų padarytus pažeidimus, jei griežtai laikomasi proporcingumo principo;

AB. kadangi viešieji pirkimai yra pagrindinė priemonė siekiant aktyviai remti perėjimą prie tvarios, įtraukios ir teisingos ekonomikos ir gali būti naudojami socialiniam teisingumui ir deramoms darbo sąlygoms skatinti; kadangi perkančiosios organizacijos turėtų būti skatinamos vykdant viešuosius pirkimus siekti viešojo intereso tikslų, įskaitant socialinę įtrauktį, kokybiškas darbo vietas, lygias galimybes, teritorinę sanglaudą ir paramą socialinės ekonomikos subjektams;

AC. kadangi norint išnaudoti visą strateginių viešųjų pirkimų potencialą reikia pereiti nuo vien sąnaudomis grindžiamo požiūrio prie požiūrio, kuriame taip pat atsižvelgiama į atsparumą ir socialinę bei aplinkosauginę vertę, be kita ko, paisant kolektyvinių derybų ir pagrindinių darbo teisių;

AD. kadangi subranga yra labai svarbi sąžiningai MVĮ konkurencijai ir jų gebėjimui pasinaudoti specializuotomis žiniomis; kadangi ji taip pat gali padidinti veiksmingumą, inovacijas ir MVĮ dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose; kadangi dėl teisinių neaiškumų ir silpno

---

1 Europos Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 28/2023, 11 pav.

2 2024 m. gegužės mėn. EDI ataskaita „Evaluating policy responses to prevent undeclared work in public procurement contracts“.

vykdymo užtikrinimo daugiasluoksnė subranga gali sumažinti atskaitomybę, padidinti darbo teisės pažeidimų riziką ir trukdyti veiksmingam vykdymo užtikrinimui;

AE. kadangi didėjantį viešojo pirkimo procesų skaitmeninimą turi lydėti patikimos kibernetinio saugumo priemonės, sąveikumo sąlygos ir lengvai naudojamos, suderintos skaitmeninės viešojo pirkimo pasiūlymų platformos, taip pat juo turi būti užtikrintas skaidrumas ir mašininis nuskaitymas analitiniais tikslais; kadangi skaitmeninimas taip pat gali padėti supaprastinti įmonių, ypač labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių, galimybes dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, taip pat sumažinti biurokratinę naštą mažesnėms perkančiosioms organizacijoms;

AF. kadangi ES, užuot laikiusis vien europinės krypties, turėtų sutelkti dėmesį į geriausią įmanomą kokybę, atsižvelgdama į įvairias sąlygas, įskaitant kainą, saugą, kokybę, tvarumą, atsparumą ir darbo sąlygas; kadangi ji taip pat turėtų sutelkti dėmesį į partnerystės su demokratiniais sąjungininkais skatinimą;

AG. kadangi, nepaisant 2014 m. reformos tikslo stengtis skatinti esminį MVĮ dalyvavimą viešajame pirkime, jų dalyvavimas tebėra menkas dėl didelės sutarčių apimties, neproporcingų administracinių reikalavimų, pritaikytų paramos mechanizmų, kurie leistų joms veiksmingai konkuruoti su didesniais subjektais, trūkumo, nepakankamo aiškumo skelbimuose apie pirkimą ir pasikartojančių mokėjimų vėlavimų;

AH. kadangi viešojo pirkimo strategijos gali skatinti vietos ekonomikos augimui palanką ekonominę aplinką, didinti bendruomenių gerovę, skatinti darbo vietų kūrimą ir ilgalaikį finansinį stabilumą, taip kuo labiau stiprinant MVĮ, įskaitant startuolius ir socialinės ekonomikos organizacijas, vaidmenį viešuosiuose konkursuose;

AI. kadangi JT asmenų su negalia teisių konvencijos 27 straipsnyje nustatytas lygių užimtumo galimybių prieinamose ir įtraukiose darbo rinkose principas; kadangi Direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų sudaro sąlygas į sutarčių skyrimą įtraukti socialinius kriterijus, įskaitant priemones, kuriomis remiamas įtraukus užimtumas ir sprendžiama socialinės atskirties problema; kadangi 2021–2030 m. ES asmenų su negalia teisių strategijoje rezervuotos sutartys pagal Direktyvą 2014/24/ES pripažįstamos viena iš priemonių prieinamumo standartams užtikrinti;

AJ. kadangi ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų taikymas, atsižvelgiant į produkto gyvavimo ciklą ir poveikį aplinkai, gali padėti priimti racionalius ir ilgalaikius sprendimus dėl viešųjų pirkimų;

AK. kadangi Europos viešųjų pirkimų taisyklių perkėlimas į nacionalinę teisę kartais yra neveiksmingas ir dėl to atsiranda įgyvendinimo nenuoseklumų, teisinio netikrumo ir ekonominės veiklos vykdytojams trukdančių kliūčių; kadangi, siekiant išvengti šių įgyvendinimo

spragų ir užtikrinti nuoseklų taikymą, turėtų būti nustatytos išsamios gairių sistemos, kurios padėtų valstybėms narėms veiksmingai perkelti taisykles į nacionalinę teisę;

AL. kadangi sistemingi sutarčių vykdymo registrai gali padidinti perkančiųjų organizacijų gebėjimą greitai pašalinti netinkamus subjektus iš viešųjų pirkimų procesų, įskaitant subjektus, susijusius su nusikalstamais tinklais ir užsienio kišimusi, užkirsti kelią išnaudojimui darbe ir stiprinti patikimą sutarčių vykdymą; kadangi veiksminga šių registrų sąveika ir tarpvalstybinis prieinamumas valstybėse narėse yra svarbūs siekiant padidinti skaidrumą, apsaugoti viešąsias lėšas, remti vidaus rinką ir stiprinti ypatingos svarbos viešosios infrastruktūros ir paslaugų saugumą bei vientisumą;

Strateginiai tikslai

1. pabrėžia, kad Europos viešasis pirkimas turėtų išlikti esminiu tinkamai veikiančios vidaus rinkos ir platesnės ekonomikos ramsčiu ir kad tikrajam jo potencialui atskleisti reikia ambicingų tikslinių reformų, siekiant įgyvendinti aplinkos ir socialinius uždavinius, kuriuos nustatė Sąjunga; pabrėžia, kad valstybės narės turi suderintai įgyvendinti dabartinę ir reformuotą teisės aktų sistemą; ragina Komisiją racionalizuoti ir patikslinti viešųjų pirkimų tikslų, įskaitant strateginių viešųjų pirkimų tikslus, kryptingumą, nustatant tikslingesnį, ekonomiškai perspektyvų, tikslų ir neprieštaringą tikslų rinkinį, kuris būtų aiškus, išmatuojamas ir galintis daryti apčiuopiamą poveikį rinkai; todėl ragina užtikrinti didesnį teisinį tikrumą ir nuoseklumą, kad perkančiosioms organizacijoms būtų paprasčiau taikyti taisykles, ir pabrėžia, kad daugelis viešųjų pirkimų procedūrų yra pernelyg ilgos, todėl stabdomos esminės investicijos; priduria, kad viešieji pirkimai turėtų ne tik prisidėti prie subalansuotos ekonominės plėtros visoje ES, bet ir suteikti naudos visuomenei;

2. mano, kad pasaulinę konkurenciją vis labiau formuoja ne tik rinkos jėgos, bet ir valstybės vykdomos pramonės strategijos, įskaitant užsienio subsidijas, perteklinius pajėgumus ir diskriminacinę viešųjų pirkimų praktiką, kurios kelia grėsmę Europos gamintojų konkurencingumui ir atsparumui; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad svarbu stiprinti Europos strateginį atsparumą ir ekonominį saugumą skatinant ypatingos svarbos ir besiformuojančių pramonės šakų plėtrą pagrindiniuose sektoriuose; pripažįsta, kad reikia stiprinti bendrąją rinką ir ES strateginį savarankiškumą, teikiant pirmenybę Europos prekėms ir paslaugoms tiksliniuose strateginiuose sektoriuose; pritaria tam, kad būtų nagrinėjama, kaip viešieji pirkimai galėtų tapti tiksline priemone novatoriškų ir tvarių Europoje pagamintų produktų ir technologijų paklausai skatinti ir pramonės pajėgumams ES įtvirtinti; be to, pripažįsta, kad ES turinio ar atsparumo kriterijai – jei jie parengti proporcingai – gali padėti remti ilgalaikį tiekimo saugumą jautriose srityse; vis dėlto pabrėžia, kad

bet kokia strateginė kryptis ir toliau turi būti grindžiama teisiniu tikrumu, skaidrumu ir sąžininga konkurencija, vengiant vidaus rinkos susiskaidymo, tarptautinių įsipareigojimų iškraipymo ar strateginių partnerių atstūmimo;

3. pripažįsta Komisijos atliekamą ES viešųjų pirkimų teisinių sistemų peržiūros vertinimą; pabrėžia, kad į konsultacijų procesą turėtų būti įtrauktas teisės aktų poveikio vertinimas, atitinkantis laisvosios rinkos principus, ir kad jo pagrindinis tikslas turėtų būti užtikrinti vertę taikant rinka grindžiamus sprendimus; todėl ragina parodyti galimų naujų taisyklių, kuriomis siekiama skatinti tvarius ir socialinius viešųjų pirkimų tikslus ir priemones, būtinas sąžiningai ir veiksmingai konkurencijai užtikrinti, poveikį, kartu kuo didesniu mastu siekiant pašalinti pernelyg dideles ir nereikalingas administracines kliūtis ir supaprastinti reguliavimo nuostatas; pabrėžia, koks svarbus yra lankstumas nustatant strateginių aspektų pobūdį ir juos įtraukiant į viešųjų pirkimų procedūras;

4. todėl ragina Komisiją visiškai suderinti viešųjų pirkimų reformą su savo strateginiais tikslais, kuriais siekiama mažinti biurokratiją ir reguliavimo naštą, supaprastinti, išlaikyti aukštus socialinius ir aplinkos apsaugos standartus, užtikrinti plataus užmojo vietos ekonomikos plėtrą, skatinti MVĮ prieigą ir didinti ES konkurencingumą ir saugumą, užkirsti kelią socialiniam dempingui ir išsaugoti mūsų ekonominį ir pramonės suverenumą, siekiant spręsti žalingos priklausomybės, susijusios su tam tikrais gyvybiškai svarbiais produktais ir paslaugomis, problemą; rekomenduoja netaikyti priemonių, kurios galėtų pažeisti kurį nors iš šių principų;

5. primena nuoseklius ES politikos tikslus, kurie atsispindi įvairiuose reglamentuose, pvz., tvarumo, darbo standartų, žmogaus teisių, inovacijų, atsparumo ir žiediškumo, atsižvelgiant į būsimą reformą; pabrėžia, kad vykdant būsimą reformą reikia kovoti su pertekliniu reglamentavimu, užkirsti kelią galimų kliūčių atsiradimui, nustatyti ir įveikti pagrindines kliūtis tvariems ir atspariems viešiesiems pirkimams, užtikrinti tiekimo saugumą ir sąžiningą bei veiksmingą konkurenciją;

6. pripažįsta, jog siekiant, kad viešasis pirkimas taptų prieinamesnis mažesniems subjektams, įskaitant socialinės ekonomikos organizacijas, dalyvaujančias viešuosiuose pirkimuose, visų pirma MVĮ ir startuoliams, atnaujinus direktyvas turi būti siekiama sumažinti dabartinių teisės aktų apimtį (juos sudaro 476 straipsniai, išdėstyti 907 puslapiuose) ir jos turi būti procedūrinio pobūdžio, nurodant, kaip, o ne ką pirkti; tačiau pabrėžia, kad perkančiosioms organizacijoms turėtų būti palikta pakankamai lankstumo, kad jos galėtų pritaikyti viešųjų pirkimų procesus pagal savo konkrečius poreikius, užtikrindamos veiksmingumą ir geriausią kainos ir kokybės santykį;

7. pažymi, kad tarptautinė konkurencija dėl perteklinių pajėgumų ir kainų dempingo daro spaudimą daugeliui Europos pramonės sektorių, todėl tikisi, kad be žaliųjų ir socialinių iniciatyvų skatinimo viešuosiuose konkursuose taip pat bus įtvirtintos pirmaujančios rinkos, siekiant sustiprinti Europos strateginę nepriklausomybę pagrindiniuose sektoriuose, juose pirmenybę teikiant Europos konkursų dalyviams;

8. pabrėžia, kad bet kokia peržiūra turėtų būti siekiama sustiprinti būsimų viešųjų pirkimų teisės aktų vykdymo užtikrinimą ir ja turi būti sprendžiamas dabartinių taisyklių sudėtingumo klausimas bei užtikrinamas teisinis tikrumas perkančiosioms organizacijoms; atkreipia dėmesį į tai, kad viešųjų pirkimų taisyklėse turi būti laikomasi nediskriminavimo principo ir užtikrinamas aiškumas dėl sąsajos su dalyku, laikantis teisinio tikrumo principų ir pareigų pagal PPO sutartį dėl viešųjų pirkimų ir atsižvelgiant į konkretiems sektoriams skirtų teisės aktų kiekį;

9. atkreipia dėmesį į didelius teisinius ir administracinius skirtumus tarp valstybių narių ir jų viešųjų pirkimų sistemų, pradedant skirtingu vietos valdžios institucijų savarankiškumo laipsniu ir baigiant skirtingomis viešųjų pirkimų strategijomis; pripažįsta direktyvos formato, kuriuo sudaromos sąlygos tokiai įvairovei, kartu užtikrinant teisinį nuoseklumą ir abipusę pagarbą nacionalinėms sistemoms, naudą; ragina Komisiją įvertinti tinkamiausią teisinę priemonę, atsižvelgiant į būsimą reformą;

10. pakartoja, kad mokesčių mokėtojų pinigai turėtų būti leidžiami itin apdairiai ir skaidriai, kad būtų naudingi piliečiams, ir, kai tai ekonomiškai pagrįsta, remti tvarų ekonomikos augimą; mano, kad persvarstant direktyvas reikėtų siekti įgyvendinti 2014 m. užsibrėžtus tikslus ir prisitaikyti prie naujų iššūkių, su kuriais Europa susiduria; todėl mano, kad vykdant būsimą reformą reikia ir toliau laikytis ir nepažeisti trijų pagrindinių principų – ekonominio naudingumo per visą gyvavimo ciklą, sąžiningos konkurencijos ir kovos su korupcija priemonių;

11. atsižvelgdamas į tai, pripažįsta, kad nors viešieji pirkimai gali būti naudinga priemonė siekiant strateginių tikslų, pvz., inovacijų ir tvarumo, arba remiant strategines pramonės šakas Europoje, kurios yra būtinos pramonės produkcijos saugumui ir ekonominiam stabilumui užtikrinti, jie yra varomoji jėga vykdant užduotis, kurių pagrindinė funkcija yra pasiekti didžiausią vertę viešosiomis mokesčių lėšomis ir taip užtikrinti veiksmingus ir skaidrius prekių ir paslaugų viešuosius pirkimus;

12. primygtinai ragina Komisiją, atsižvelgiant į ekonomikos sulėtėjimą ir didėjančią valstybės skolą, atidžiai įvertinti bet kokius teisinius pakeitimus, kurie galėtų dar labiau apriboti perkančiųjų organizacijų perkamąją galią ir apriboti turimus tiekėjus, nes tokie apribojimai galiausiai galėtų pakenkti piliečių galimybėms naudotis aukštos

kokybės viešosiomis paslaugomis ir infrastruktūra; taip pat pabrėžia, kad reikia tinkamai atsižvelgti į poreikį nustatyti aiškias taisykles dėl produktų ir ekonominės veiklos vykdytojų iš ES nepriklausančių valstybių traktavimo; tačiau įspėja, kad viešieji pirkimai negali būti naudojami protekcionistiniais tikslais; šiomis aplinkybėmis pabrėžia, kad pirmenybės Europai teikimas turi atitinka ES įsipareigojimų PPO;

13. pabrėžia, kad paramos priemonės neturėtų iškreipti vienodų sąlygų; pakartoja, jog svarbu, kad Europos viešųjų pirkimų procesai išliktų kuo atviresni, ir primygtinai reikalauja, kad jie išliktų technologiškai neutralūs ir grindžiami konkurencija; pabrėžia, kad ilgalaikis komercinis gyvybingumas turėtų būti pagrindinis principas vertinant technologijas, į kurias ketinama investuoti iš viešųjų lėšų;

Pagrindiniai iššūkiai

14. pripažįsta, kad viešojo pirkimo taisyklių taikymo ir įgyvendinimo tvarka valstybėse narėse dar labai skiriasi ir tai neskatina teikti tarpvalstybinių pasiūlymų ir atgraso mažesnes įmones ir socialinės ekonomikos įmones nuo dalyvavimo, taip sudarant nevienodas sąlygas; atkreipia dėmesį į tai, kad valstybėse narėse žalieji viešieji pirkimai vykdomi nevienodai: tik trečdalis jų nustato privalomas pareigas, o likusios renkasi savanoriškus metodus;

15. pažymi, kad prekių ir paslaugų pirkimo kontekste ir pagal valstybių narių konstitucines struktūras, visų pirma Europos Sąjungos sutarties 4 straipsnio 2 dalyje numatytą regioninės ir vietos savivaldos apsaugą, vietos valdžios institucijos gali savo nuožiūra nuspręsti, kaip tenkinti savo viešųjų pirkimų poreikius; primena, kad jos gali rinktis tiekti prekes viduje, bendradarbiauti su kitais viešaisiais subjektais arba įsitraukti į rinką per viešųjų pirkimų procedūras; mano, kad reikia saugoti ir gerbti valdžios institucijų laisvę ir savarankiškumą;

16. apgailestauja, kad, kaip nurodyta Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje, per pastarąjį dešimtmetį labai sumažėjo konkurencija viešojo pirkimo srityje, todėl padaugėjo konkursų su vienu pasiūlymu arba visai be pasiūlymų; taip pat apgailestauja, jog toje pačioje ataskaitoje konstatuojama, kad perkančiosios organizacijos strateginius viešuosius pirkimus vykdo labai ribotai ir kad procedūrų, kuriose taikomi kiti nei kaina skyrimo kriterijai, dalis yra labai nedidelė; pripažįsta, kad strateginių viešųjų pirkimų naudojimas išlieka ribotas dėl to, kad perkančiosioms organizacijoms trūksta teisinio tikrumo aiškinant „sąsajos su sutarties dalyku“ reikalavimą, dėl to jos baiminasi teisminių ginčų;

17. pažymi, kad viešojo pirkimo procedūros tampa vis sudėtingesnės ir sunkesnės, todėl atsiranda nereikalingų administracinių kliūčių, kurios neskatina tam tikrų tiekėjų, įskaitant tarpvalstybinius tiekėjus, dalyvauti, taip pat riboja konkurenciją ir dėl to vėluojama įgyvendinti

svarbius viešuosius projektus; pabrėžia, kad šios problemos taip pat daro poveikį viešosioms perkančiosioms organizacijoms, ypač mažesnėms vietos ir regionų valdžios institucijoms; įspėja, kad Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje nurodyta, jog nuo 2021 m. administracinių procedūrų trukmė pailgėjo; be to, pažymi, kad sąveikios skaitmeninės infrastruktūros viešojo pirkimo platformoms trūkumas tebėra kliūtis įmonėms, visų pirma MVĮ, dėl kurios mažėja veiksmingumas ir didėja išlaidos;

18. yra susirūpinęs dėl to, kad viešojo pirkimo skaidrumas ir vykdymo užtikrinimas tebėra nepakankami, kaip rodo nuolat žemas skelbimų apie sutarčių skyrimą lygis, ribotas viešojo pirkimo duomenų prieinamumas ir nuolatinė piktnaudžiavimo, sukčiavimo ir korupcijos rizika; primena, kad favoritizmas, neaiškūs arba šališki atrankos kriterijai ir nepakankami vykdymo užtikrinimo ir sankcijų priežiūros mechanizmai mažina pasitikėjimą viešosiomis sutartimis ir sąžiningumą; pabrėžia, kad reikia nustatyti pareigą skelbti ir tvirčiau pagrįsti visus sutarčių skyrimo atvejus pagal derybas be išankstinio skelbimo apie pirkimą, kad būtų užtikrintas minimalus konkurencijos, atsekamumo ir kontrolės lygis ir išvengta piktnaudžiavimo teisinėmis išimtimis; ragina Komisiją naudotis pažangiomis skaitmeninėmis priemonėmis ir platformomis, siekiant padidinti viešojo pirkimo procesų skaidrumą ir atskaitomybę bei užkirsti kelią korupcijai;

19. pažymi, kad šiuo metu viešosios perkančiosios organizacijos jau turi galimybę savanoriškai ir priklausomai nuo savo sprendimo atsižvelgti į tokius veiksnius kaip inovacijos, atsparumas, tvarumas ir socialiniai aspektai pagal sutarties skyrimo, techninės specifikacijos ar sutarties vykdymo sąlygas, kaip aiškiai leidžiama 2014 m. direktyvomis; atkreipia dėmesį į tai, kad tam tikrais atvejais viešosios sutartys ir toliau skiriamos visų pirma remiantis mažiausios kainos kriterijumi, taip pat dėl nepakankamų mokymų ir finansinių bei žmogiškųjų išteklių, ribojant viešojo pirkimo institucijų galimybes svarstyti papildomus veiksnius, pvz., inovacijas ir kokybės ir kainos santykį, o tai lemia neoptimalius ilgalaikius rezultatus, neatitinkančius piliečių interesų; pabrėžia, kad rėmimasis mažiausios kainos kriterijumi riboja perkančiųjų organizacijų galimybes atsižvelgti į veiklos sąnaudas ir įvertinti gyvavimo ciklo sąnaudas;

20. pabrėžia, kad viešųjų pirkimų procesų sudėtingumas, pertekliniai kvalifikacijos kriterijai ir didėjanti biurokratinė našta daro neproporcingą poveikį MVĮ, vietos įmonėms ir nacionaliniams rangovams, atgraso juos nuo dalyvavimo ir taip mažina pasiūlymų įvairovę ir kenkia tvariems ir novatoriškiems viešiesiems pirkimams; pastebi, kad MVĮ ir toliau susiduria su viešųjų pirkimų keliamais sunkumais, nepaisant sukurtų nacionalinių ir Europos mechanizmų, visų pirma dėl to, kad kai kuriose valstybėse narėse vis vėluoja mokėjimai, nacionaliniai ir Europos skelbimai apie pirkimą nėra aiškūs ir prieinami, taip pat dėl nepakankamo kandidatų atrankos

procedūrų skaidrumo, kuris prisideda kuriant neskaidrių procesų įspūdį;

21. primena, kad Europos darbo institucijos 2023 m. strateginės analizės ataskaitoje dėl statybos sektoriaus ir Komisijos ataskaitoje dėl 2018 m. birželio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/957, kuria iš dalies keičiama Direktyva 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje, taikymo ir įgyvendinimo (COM(2024)0320) nustatyta, kad ilgos ir sudėtingos subrangos grandinės gali kelti daug iššūkių darbo vykdymo užtikrinimo institucijoms, kai jomis naudojamasi siekiant išvengti teisinės atsakomybės, ir gali lemti neaiškią atskaitomybę ir sunkumus užtikrinant viešųjų pirkimų sutarčių ir darbo pareigų laikymąsi; šiomis aplinkybėmis pažymi, kad direktyva nesuteikiama perkančiosioms organizacijoms pakankamai priemonių, kad jos galėtų veiksmingai kovoti su viešųjų pirkimų sutarčių nevykdymui, o kai kuriais atvejais netgi trukdo institucijoms, norinčioms imtis aktyvių priemonių;

Tobulintinos sritys

22. pažymi, kad šiuo metu, atsižvelgiant į žymiai padidėjusią infliaciją ir statybos sąnaudas ES, yra didelis poreikis atnaujinti viešųjų pirkimų ribas; ragina Komisiją įvertinti galimybes skatinti padidinti ribas tarptautiniu lygmeniu ir nustatyti mechanizmą, kuriuo būtų atsižvelgiama į infliacijos lygį; atkreipia dėmesį, kad padidinus ribas perkančiosioms organizacijoms suteikiama daugiau savarankiškumo ir galimybių skirti sutartis atsižvelgiant į vietos poreikius; atkreipia dėmesį į tai, kad pernelyg sudėtingos procedūros, kurioms būdingas didelis techninis ir teisinis sudėtingumas, taip pat administraciniai reikalavimai, kurie kartais yra neproporcingi sutarties vertei, yra viena iš pagrindinių viešųjų pirkimų sektoriaus problemų, todėl Komisija turėtų stengtis nei vien tik derėtis dėl ribinių verčių;

23. pažymi, kad nors šešios skirtingos viešųjų pirkimų procedūros užtikrina lankstumą, kai kurios iš jų, pvz., inovacijų partnerystės procedūros, dėl savo sudėtingumo ir biurokratinių kliūčių retai naudojamos; mano, kad supaprastinus ir suderinus perkančiųjų organizacijų duomenų teikimo pareigas nacionaliniu ir ES lygmenimis, taip pat pagrindinius duomenų sąveikumo reikalavimus, būtų galima sukurti pridėtinę vertę; mano, jog labai svarbu, kad Komisija ir valstybės narės sistemingai, išsamiai ir struktūrizuotai analizuotų viešųjų pirkimų duomenis, kad galėtų nustatyti ir šalinti mažėjančios konkurencijos ir viešojo pirkimo procesų neveiksmingumo priežastis;

24. pasisako už aiškesnį perkančiųjų organizacijų ir viešųjų įmonių atskyrimą; pabrėžia, kad visada reikia saugoti ir gerbti valdžios institucijų laisvę ir savarankiškumą; pabrėžia, kad 2014 m. reformoje aiškiai pripažįstama valdžios institucijų teisė savarankiškai teikti ir organizuoti paslaugas per savo įstaigas, įmones ar viešąsias įmones;

pabrėžia, kad tiesioginis viešojo sektoriaus ar vietos valdžios institucijų paslaugų teikimas, vidaus paslaugų teikimas, viešojo sektoriaus subjektų bendradarbiavimas yra ir turėtų išlikti galimos alternatyvos;

25. pabrėžia, kad viešųjų įmonių viešojo pirkimo taisyklės turėtų būti geriau suderintos su komercine praktika ir užtikrinti kuo didesnį lankstumą, kad būtų išvengta nereikalingų apribojimų, išlaidų infliacijos ir vėlavimų ypatingos svarbos svarbiuose sektoriuose, pvz., energetikos ir komunalinių paslaugų; mano, kad Komisija turėtų išnagrinėti šį klausimą būsimame poveikio vertinime;

26. susirūpinęs primena, kad nemažai ekonominės veiklos vykdytojų buvo atimta teisė dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose dėl nedidelių formalių pažeidimų jų pasiūlymuose, nesuteikiant jiems galimybės ištaisyti šiuos trūkumus atvirų procedūrų ir derybų procedūrų metu; pabrėžia, kad tokia praktika kenkia tiek ekonominės veiklos vykdytojams, kurie galėjo investuoti daug laiko ir išteklių į pasiūlymų rengimą, tiek perkančiosioms organizacijoms, kurios gali būti priverstos galimai neįtraukti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų vien dėl formalių priežasčių; pabrėžia, kad toks griežtas formalizmas kenkia viešojo pirkimo procedūrų veiksmingumui, efektyvumui ir konkurencingumui; todėl ragina nustatyti bendrą principą, pagal kurį būtų galima ištaisyti ar patikslinti nedidelius pažeidimus neatšaukus pasiūlymo, jei dėl to iš esmės nekeičiamas pasiūlymas, ir primygtinai reikalauja, kad šis principas būtų taisyklė, o ne išimtis; pabrėžia, kad svarbu užtikrinti didesnį viešųjų pirkimų procedūrų lankstumą, kartu užtikrinant teisinį tikrumą perkančiosioms organizacijoms, įskaitant mažąsias ir vidutines perkančiąsias organizacijas;

27. skatina sąžiningą konkurso dalyvių konkurenciją, užtikrinant, kad nustatant skyrimo kriterijus būtų atsižvelgiama į naujus rinkos dalyvius, startuolius, MVĮ ir novatoriškas įmones, skatinama rinkos įvairovė ir konkurencinga kainodara;

Europos viešojo pirkimo skaitmeninė pertvarka

28. yra tvirtai įsitikinęs, kad skaitmeninimas turėtų ir toliau būti pagrindinis veiksnys mažinant išlaidas ir racionalizuojant viešąjį pirkimą perkantiesiems ir pasiūlymus teikiantiems subjektams, visų pirma labai mažiems subjektams ir MVĮ; vis dėlto mano, kad, siekdamos visapusiškai išnaudoti skaitmeninių priemonių potencialą, Komisija ir valstybės narės turi persvarstyti, kaip būsimais viešojo pirkimo teisės aktais turėtų būti sudarytos palankesnės ir saugesnės sąlygos skaitmeninimui, o ne vien skaitmeninti dabartinius ilgus analoginius procesus; pabrėžia, jog svarbu, kad viešojo pirkimo platformos būtų papildytos atnaujintomis, aiškiomis ir konkrečiomis gairėmis ir instrukcijomis, kad visi naudotojai, nepriklausomai nuo jų patirties lygio, galėtų veiksmingai naršyti ir naudotis šiomis platformomis; pabrėžia, kad perkančiosioms organizacijoms reikia

teikti didesnę paramą ir daugiau mokymų apie skaitmeninių priemonių naudojimą;

29. ragina Komisiją, persvarstant ES viešojo pirkimo teisinę sistemą, laikytis požiūrio, pagal kurį pirmenybė teikiama skaitmeninėms priemonėms; rekomenduoja ypač daug dėmesio skirti tam tikrų procesų automatizavimui ir jų sąveikos užtikrinimui, pvz., pereinant nuo pasenusios pranešimais grindžiamos sistemos prie sandoriais grindžiamos sistemos, mažinant e. formų skaičių ir integruojant Europos bendrąjį viešųjų pirkimų dokumentą ir e-Certis į platesnes administracines ir verslo sistemas; mano, kad šis perėjimas sustiprins viešosios kontrolės galimybę viešųjų pirkimų procese, ypač atsižvelgiant į perversminių technologijų, pvz., dirbtinio intelekto, teikiamas galimybes; mano, kad šis perėjimas prie automatizuotų, sandoriais pagrįstų sistemų pagerintų duomenų rinkimą tikruoju laiku, supaprastintų viešųjų pirkimų procesus ir leistų geriau panaudoti duomenis, o tai būtų ypač naudinga MVĮ;

30. pabrėžia, kad labai svarbu sukurti visos ES viešųjų pirkimų duomenų architektūrą, kurioje būtų renkami patikimi, struktūrizuoti duomenys, siekiant geriau keistis žvalgybiniais duomenimis ir pagerinti viešojo pirkimo rezultatus visose valstybėse narėse; taip pat pabrėžia, kad svarbu skatinti viešųjų duomenų bazių sąveikumą, operatoriai galėtų greičiau patikrinti reikalavimų tikslumą ir jiems nereikėtų prašyti pateikti informaciją, kuri jau skelbiama įvairiose viešose duomenų bazėse; šiuo atžvilgiu palankiai vertina Komisijos iniciatyvą sukurti Europos viešųjų pirkimų duomenų erdvę (VPDE); mano, kad ši iniciatyva gali padidinti skaidrumą ir padėti užkirsti kelią netinkamam lėšų naudojimui, sukčiavimui ir korupcijai, taip pat sukurti daugiau viešojo pirkimo galimybių MVĮ ir užtikrinti, kad viešosios išlaidos būtų naudingesnės, derinant Europos ir nacionalinius viešojo pirkimo duomenų rinkinius; prašo Komisijos išnagrinėti galimybes įvesti viešųjų pirkimų skaitmeninį pasą, ypatingą dėmesį skiriant MVĮ, kaip priemonę MVĮ dalyvavimui viešuosiuose pirkimuose skatinti; pabrėžia, kad reikia veiksmingiau naudoti dabartines priemones, pvz., e. formas, e. konkursus, e-Certis ir VPDE, siekiant pereiti nuo analoginių procesų prie visiškai skaitmeninių sistemų, kad sprendimai dėl viešųjų pirkimų būtų priimami išmaniau;

31. pažymi, kad pritaikius Europos bendrąjį viešųjų pirkimų dokumentą (EBVPD) nebuvo visiškai pasiektas tikslas supaprastinti ir palengvinti įmonių dalyvavimą viešajame pirkime, nes vis dar esama veiklos sunkumų, dėl kurių įmonėms, visų pirma labai mažiems subjektams ir MVĮ, vis dar sunku dalyvauti viešojo pirkimo procedūrose; ragina Komisiją supaprastinti ir paaiškinti standartinius viešųjų pirkimų dokumentus, įskaitant EBVPD; ragina Komisiją ir valstybes nares ištirti, kaip viešojo pirkimo sistemos gali būti susietos su kitomis gerai veikiančiomis administracinėmis sistemomis ir duomenų

bazėmis nacionaliniu ir ES lygmenimis, kad būtų pagerinta ES vidaus rinka;

32. ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti vienodų kibernetinio saugumo standartų, suderintų su Kibernetinio atsparumo aktu[1] ir TIS 2 direktyva[2], vykdymą, kai taikytina, visuose atitinkamuose ES viešųjų pirkimų teisės aktuose, taip pat užtikrinti, kad visais viešųjų pirkimų proceso etapais būtų laikomasi ES duomenų apsaugos taisyklių;

33. ragina suderinti elektroninės atpažinties ir tapatumo nustatymo procesus visose valstybėse narėse, kad būtų užtikrintas saugus, veiksmingas ir patikimas skaitmeninis viešasis pirkimas visoje ES;

34. yra įsitikinęs, kad Komisija, vesdama dialogą su suinteresuotaisiais subjektais ir socialiniais partneriais, turėtų įvertinti, kurios procedūros suteikia mažai pridėtinės vertės, palyginti su jų sąnaudomis, administracine našta ar indėliu į kokybę, ir tada jas patobulinti, automatizuoti arba visiškai panaikinti;

35. atkreipia dėmesį į sėkmingą *GovTech* viešojo pirkimo modelio taikymą tokiose šalyse kaip Lenkija, Lietuva ir Danija, taip pat į tai, kad Komisija šį modelį pripažino kaip pagrindinę priemonę siekiant 2030 m. ES skaitmeninės politikos kelrodyje nustatytų tikslų; mano, kad rėmimasis sėkminga nacionaline patirtimi ir Europos e. valdžios technologijų (*GovTech*) rinkos plėtros skatinimas suteikia viešajam sektoriui galimybę sparčiai ir veiksmingai naudotis specialiai pritaikytais skaitmeniniais sprendimais, kartu remiant į skaitmenines technologijas orientuotą viešojo pirkimo reformą; pabrėžia, kad *GovTech* naudojimas ikiprekybiniuose viešuosiuose pirkimuose iki šiol suteikė galimybę mažiau finansinių išteklių turinčioms savivaldybėms sudaryti daugiapartnerius konsorciumus, ir šį modelį galima pritaikyti didesniems nacionaliniams projektams; vis dėlto pažymi, kad esama tam tikrų iššūkių, trukdančių veiksmingai naudoti *GovTech*, ir mano, kad ateityje reikėtų juos spręsti;

Konkrečios rekomendacijos dėl Europos viešojo pirkimo

---

1 2024 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/2847 dėl horizontaliųjų kibernetinio saugumo reikalavimų, keliamų produktams su skaitmeniniais elementais, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013 bei (ES) 2019/1020 ir Direktyva (ES) 2020/1828, (Kibernetinio atsparumo aktas) (OL L, 2024/2847, 2024 11 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2847/oj).

2 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2555 dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 ir Direktyva (ES) 2018/1972 ir panaikinama Direktyva (ES) 2016/1148 (OL L 333, 2022 12 27, p. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

tobulinimo

36. ragina persvarstyti ES viešųjų pirkimų sistemą siekiant padidinti Europos konkurencingumą, skatinti tvaresnę ekonomiką, didinti atsparumą ir užtikrinti teisinį tikrumą, kartu skaitmeninant procedūras, mažinant ir supaprastinant tiek perkančiosioms organizacijoms, tiek konkurso dalyviams taikomas taisykles, taip pat užtikrinant tam tikrų gyvybiškai svarbių technologijų, produktų ir paslaugų tiekimo saugumą, skatinant kokybiškas darbo vietas ir teikiant paslaugas piliečiams, be kita ko, laikantis kolektyvinių derybų sutarčių pagal nacionalinius įstatymus ir praktiką; pabrėžia, kad Komisija turėtų siūlyti derinimą ten, kur jis galimai gali duoti didžiausią pridėtinę vertę, pvz., skaitmenines viešojo pirkimo priemones ir viešojo pirkimo procedūrų ir bendrų viešųjų pirkimų struktūrų standartizavimą tiek nacionaliniu, tiek tarpvalstybiniu lygmenimis; atsižvelgdamas į tai, ragina naudoti skaitmenines viešųjų pirkimų priemones, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos tarpvalstybiniam dalyvavimui, ir ragina skatinti tarpvalstybinius viešuosius pirkimus bendrojoje rinkoje, ypač pasienio regionuose; pabrėžia, kad tikslas turėtų būti ne pats derinimas, o teisinio tikrumo, veiksmingumo ir nuspėjamumo didinimas, taip pat pernelyg didelės administracinės naštos perkančiosioms organizacijoms ir konkurso dalyviams mažinimas, sykiu didinant perkančiųjų organizacijų lankstumą, pasirinkimo laisvę ir savarankiškumą, kad būtų užtikrintas apdairus mokesčių mokėtojų pinigų naudojimas;

37. pabrėžia, kad reikia mokyti perkančiąsias organizacijas, be kita ko, paaiškinti taisykles ir tinkamai patikslinti su kaina nesusijusių kriterijų naudojimą, įskaitant ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijų teisinį pagrindą, ir poreikį užtikrinti Direktyvos 2014/24/ES 18 straipsnio 2 dalies taikymą, kad perkančiosioms organizacijoms būtų užtikrintas teisinis tikrumas ir jos jaustųsi užtikrinčiau juos naudodamos, kartu išlaikant tinkamą priežiūrą ir prieigos prie duomenų galimybes; ragina Komisiją toliau stiprinti viešųjų pirkimų pareigūnų specializaciją ir mokymą ir siūlo Komisijai padidinti finansavimą tolesniam perkančiųjų organizacijų mokymui, kad jos galėtų veiksmingai įgyvendinti ES viešųjų pirkimų sistemą;

38. pažymi, kad viešojo pirkimo sutarčių skyrimas remiantis tik mažiausia kaina gali paskatinti nesąžiningą konkurenciją ir kad tai daroma kokybės, tvarumo ir socialinių standartų sąskaita; primygtinai reikalauja, kad daugiau sutarčių, ypač dėl intelektinių paslaugų teikimo, būtų skiriama remiantis geriausiu kainos ir kokybės santykiu, naudojantis ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijais, t. y. pasiūlymai turėtų būti vertinami ne tik pagal kainą, bet ir pagal tokius veiksnius kaip kokybė, regioninis poveikis ar sudėtingų ir svarbių paslaugų teikimo tęstinumas; priduria, kad su kaina nesusijusiems veiksniams turėtų būti teikiama didelė reikšmė bendrame įvertinime ir priimant galutinį sprendimą dėl sutarčių skyrimo, ypač dėl inžinerinių paslaugų, kurios yra labai svarbios siekiant ilguoju laikotarpiu užtikrinti kokybiškus ir pelningus

projektus, kartu saugant inovacijas ir atgrasant nuo neįprastai mažos kainos pasiūlymų teikimo;

39. rekomenduoja, kad Komisija pasiūlytų konkrečius veiksmus, kuriais būtų kovojama su korupcija ir didinamas derybų be išankstinio skelbimo skaidrumas, visų pirma stiprinant savanorišką *ex ante* skaidrumo skelbimą; ragina šiuos skelbimus skelbti *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir atitinkamos perkančiosios organizacijos interneto svetainėje ar kitoje viešojoje platformoje, priklausomai nuo viešųjų pirkimų vertės; pabrėžia, kad šiuose skelbimuose turi būti pateiktas derybų taikymo pagrindimas, nurodant konkrečias priežastis, dėl kurių nukrypstama nuo standartinių viešųjų pirkimų metodų, neužkraunant pernelyg didelės administracinės naštos perkančiosioms organizacijoms;

40. ragina peržiūrėti draudimo dalyvauti procedūroje kriterijus viešojo pirkimo procesuose, kad jais būtų galima veiksmingai šalinti konkrečių sektorių riziką, susijusią su sukčiavimu, korupcija ir nusikaltėlių įsiskverbimu; pabrėžia, kad skirtingiems sektoriams reikalingi atskirų, specialiai pritaikytų draudimo dalyvauti procedūroje kriterijų, atspindinčių jų konkretų pažeidžiamumą; yra tvirtai įsitikinęs, kad perkančiosioms organizacijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai pritaikyti viešojo pirkimo procedūras, kad būtų galima kovoti su nusikalstama veikla ir spręsti su ja susijusias problemas; pabrėžia, kad siekiant didesnio veiksmingumo ir supaprastinimo, su draudimu dalyvauti procedūroje pagrindais susijusios nuostatos turėtų būti supaprastintos sudarant išsamų sąrašą ir aiškiai atskiriant privalomus draudimo dalyvauti pagrindus, kuriais siekiama apsaugoti viešąjį interesą, ir neprivalomus draudimo dalyvauti pagrindus, kuriais siekiama apsaugoti perkančiųjų organizacijų ar subjektų interesus; priduria, kad bet kuriam ekonominės veiklos vykdytojui, kuris pažeidžia savo pareigas pagal taikytinus darbo ir aplinkos teisės aktus pagal Direktyvos 2014/24/ES 18 straipsnio 2 dalį, turėtų būti veiksmingai uždrausta dalyvauti atitinkamame viešojo pirkimo procese;

41. skatina glaudesnį tarpvalstybinį bendradarbiavimą viešojo pirkimo srityje, kai jis duoda akivaizdžios naudos, pvz., vykdant didelio masto projektus, siekiant padidinti veiksmingumą ir sanglaudą ES vidaus rinkoje; remia sąveikią skaitmeninę infrastruktūrą, sudarančią galimybes sklandžiai dalytis viešųjų pirkimų duomenimis ir procedūromis visose valstybėse narėse, nes ji sumažintų kliūtis ir padidintų rinkos sanglaudą, o tai būtų naudinga visų dydžių tiekėjams visoje ES;

42. ragina visapusiškai pasinaudoti visomis pagal Sutartį dėl viešųjų pirkimų ES viešųjų pirkimų teisėje numatytomis lankstumo galimybėmis, bent jau sudarant subcentrines sutartis, siekiant iš esmės supaprastinti viešųjų pirkimų procedūras; pabrėžia, kad Sutartyje dėl viešųjų pirkimų suteikiama daug daugiau lankstumo ir

supaprastintų procedūrinių galimybių, susijusių su viešojo pirkimo procesų pasirinkimu ir rengimu; ragina Komisiją įvertinti galimybę leisti mažoms perkančiosioms organizacijoms taikyti supaprastintas procedūras, pasinaudojant direktyvose 2014/25/ES ir 2014/23/ES numatytu lankstumu, siekiant spręsti ribotų jų išteklių ir ekspertinių žinių problemą ir sumažinti nereikalingą administracinę naštą, kad jos galėtų veiksmingiau vykdyti savo užduotis;

43. pabrėžia, kad įvairios konkretiems sektoriams skirtos viešųjų pirkimų taisyklės yra fragmentiškos ir jas gali būti sunku įgyvendinti tiek įmonėms, tiek vietos valdžios institucijoms;

44. ragina Komisiją peržiūrėti ir įvertinti konkretiems sektoriams skirtas viešųjų pirkimų taisykles ir jas racionalizuoti, kad būtų sumažinta nereikalinga našta perkančiosioms organizacijoms, kartu užtikrinant skaidrumą, veiksmingumą, teisinį tikrumą ir lankstumą; ragina, kad sektorių teisės aktai ir toliau būtų suderinti su bendromis viešųjų pirkimų sistemomis ir apsiribotų techninėmis specifikacijomis;

45. prašo nustatyti vienodas neprivalomas gaires, standartizuotus stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmus, procedūrines garantijas, nepriklausomas priežiūros įstaigas, turinčias pakankamus įgaliojimus ir veiksmingas vykdymo užtikrinimo ir atitikties užtikrinimo priemones, kad būtų skatinamas teisinis tikrumas, sąžininga konkurencija ir viešųjų pirkimų nuoseklumas ES, neribojant perkančiųjų organizacijų veiksmų laisvės; pabrėžia, kad reikia remti perkančiąsias organizacijas, visų pirma turinčias ribotus administracinius ir ekonominius išteklius, užtikrinant vykdymą, ir užtikrinti, kad rangovai laikytųsi sutartinių įsipareigojimų; pabrėžia, koks svarbus proporcingumo principas, kuris reiškia, kad perkančiosios organizacijos sprendimai, taip pat konkurso reikalavimai ir sąlygos turi būti suderinti su perkamos sutarties pobūdžiu ir apimtimi; primygtinai ragina Komisiją paaiškinti šią sąvoką, kad būtų skatinama taikyti ne tik kainos, bet ir kitus kriterijus;

46. pažymi, kad didesnė viešųjų pirkimų rinkos integracija yra labai svarbi siekiant ES strateginių tikslų, jei ja visapusiškai atsižvelgiama į valstybių narių kompetenciją nustatyti savo strateginius prioritetus; pabrėžia, kad stengiantis suvienodinti viešojo pirkimo procedūras turi būti laikomasi subsidiarumo principo ir išsaugomas nacionalinis lankstumas;

47. pabrėžia, kad reikėtų remti MVĮ pastangas ištyrinėti kitų valstybių narių rinkas; ragina visoje ES dalytis geriausia praktika ir supaprastinti tarpvalstybinių viešųjų pirkimų procedūras; ragina valstybes nares skatinti įmones dalyvauti tarpvalstybiniuose viešuosiuose pirkimuose, atsisakant konkurso procedūrose taikyti kalbos kriterijus pasiūlymų atmetimui;

48. ragina Komisiją kuo labiau supaprastinti administracines procedūras,

kad būtų sumažinta našta, patobulinti atrankos kriterijus, kad viešasis pirkimas būtų veiksmingas, ir didinti administracinius pajėgumus; mano, kad standartizuoti kriterijai leidžia sudaryti prieinamesnes ir patrauklesnes sutartis MVĮ, o tai labai svarbu siekiant skatinti platesnį dalyvavimą ir inovacijas šiame sektoriuje; todėl primygtinai rekomenduoja nustatyti standartizuotus kriterijus neprivalomų Komisijos gairių forma;

49. rekomenduoja įdiegti griežtesnius viešojo pirkimo skaidrumo ir priežiūros mechanizmus, į viešojo pirkimo procesą integruojant pažangias duomenų analizės ir DI technologijas, kad realiuoju laiku būtų galima aptikti galimus reikalavimų nesilaikymo atvejus, neatitikimus, sukčiavimą, riziką nacionaliniam saugumui ir korupciją; atsižvelgdamas į tai, ragina Komisiją remti duomenimis grindžiamos rizikos analizės platformos, susietos su tiekėjų registrais ir ES bei nacionalinėmis draudimo dalyvauti procedūrose duomenų bazėmis Viešųjų pirkimų duomenų erdvėje, kūrimą, įskaitant viešųjų pirkimų, įmonių ir sankcijų duomenų integravimą, kad būtų galima aktyviai nustatyti sukčiavimo atvejus ir stebėti sąžiningumą;

50. mano, kad pagal Direktyvos 2014/24/ES 57 straipsnį sukūrus ES masto mechanizmą, kuriuo būtų užtikrinamas tarpvalstybinis perkančiųjų organizacijų keitimasis informacija apie ekonominės veiklos vykdytojus, kurie buvo pašalinti iš viešojo pirkimo rinkų, ir jų pašalinimo trukmę, būtų palengvintas vykdymo užtikrinimas, supaprastintos procedūros, apsaugotos viešosios lėšos, užtikrintos vienodos sąlygos vidaus rinkoje ir sustiprintas ypatingos svarbos viešosios infrastruktūros ir paslaugų saugumas ir vientisumas; pažymi, kad tarpvalstybinis keitimasis informacija apie tam tikro prekiautojo pašalinimą vienoje valstybėje narėje nėra būtina to prekiautojo pašalinimo kitoje valstybėje narėje sąlyga;

51. primygtinai ragina Komisiją išnagrinėti galimybę sukurti ES masto interesų deklaracijų viešojo pirkimo srityje registrą, atsižvelgiant į sutarčių vertę, kuris leistų nustatyti perkančiųjų organizacijų ir konkurso laimėtojų asmeninius ar profesinius ryšius, siekiant užkirsti kelias interesų konflikto situacijoms, galinčioms turėti įtakos proceso sąžiningumui, ir užtikrinti, kad būtų įdiegti patikimi informavimo apie pažeidimus mechanizmai;

52. mano, kad reikia labiau supaprastinti ir standartizuoti viešojo pirkimo praktiką; pritaria tam, kad, kai tinkama, visose valstybėse narėse būtų nustatyti standartinių sutarčių skirsnių šablonai, siekiant užtikrinti didesnį viešojo pirkimo procedūrų vienodumą, sumažinti administracinę naštą ir užtikrinti teisinį aiškumą perkančiosioms organizacijoms ir ekonominės veiklos vykdytojams, kartu išlaikant rinka grindžiamų sprendimų lankstumą; be to, pažymi, kad standartinių sutarčių skirsnių šablonų įvedimas visose valstybėse narėse taip pat palengvintų sutarčių duomenų integravimą į skaitmenines platformas, o taip jas būtų galima lengviau sekti ir lyginti; mano, kad toks standartizavimas labai prisideda prie

administracinio veiksmingumo ir sandorių kaštų mažinimo, nes suteikia galimybę perkančiosioms organizacijoms supaprastinti pirkimo dokumentų rengimą, o ekonominės veiklos vykdytojams – pakartotinai panaudoti ankstesnių konkursų elementus, ypač kai jie dalyvauja keliose viešojo pirkimo procedūrose; atkreipia dėmesį į tai, kad naudojami standartiniai modeliai – tai turėtų sudaryti sąlygas rengti trumpesnius ir nuoseklesnius pirkimo dokumentus;

53. palankiai vertina tai, kad Komisija teikia pirmenybę siekiui 25 proc. sumažinti įmonėms tenkančią naštą, susijusią su teisės aktais nustatytais ataskaitų teikimo reikalavimais, o MVĮ – 35 proc.; ragina šį prioritetą įgyvendinti visuose sektoriuose ir šiuo pagrindu įvertinti būsimą viešųjų pirkimų peržiūrą;

54. ragina Komisiją, valstybes ir nares ir perkančiąsias organizacijas visapusiškai išnaudoti turimas priemones, pvz., ES prekybos apsaugos priemonių rinkinį, kad būtų užkirstas kelias nesąžiningai konkurencijai iš ES nepriklausančių šalių, kuria diskriminuojamas ES šalių dalyvavimas jų viešojo pirkimo procesuose, ir taikyti griežtą abipusiškumo principą veiksmingai naudojantis ES tarptautinių viešųjų pirkimų priemone, ypač kai kalbama apie galimybę patekti į strateginius ES viešųjų pirkimų rinkos sektorius; primena, kad ES gali apriboti galimybę patekti į savo viešųjų pirkimų rinkas, reaguodama į tarptautinės prekybos taisyklių pažeidimus, įskaitant su PPO taisyklėmis nesuderinamą muitų didinimą; be to, ragina imtis ryžtingų veiksmų, taikant Užsienio subsidijų reglamentą[1]; taip pat atkreipia dėmesį į galimybes, kurias teikia Reglamentas (ES) 2023/2675[2] dėl ES ir jos valstybių narių apsaugos nuo trečiųjų valstybių taikomos ekonominės prievartos; pabrėžia, kad procedūros, taikomos prieš įgyvendinant perbalansavimo priemones, yra pernelyg lėtos; ragina Komisiją ir Tarybą leisti taikyti procedūras, leidžiančias greičiau reaguoti; primena, kad ES nepriklausančios valstybės, kurios nėra Sutarties dėl viešųjų pirkimų šalys arba nėra sudariusios tarptautinių susitarimų su ES, užtikrinančių vienodas ir abipuses galimybes dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, negali reikalauti vienodo požiūrio viešojo pirkimo srityje, kaip išaiškinta ESTT praktikoje (Byla C-652/22);

55. primena, kad turėtų būti laikomasi TDO konvencijoje Nr. 94 dėl darbo sąlygų nustatytų nuostatų, ir mano, kad valstybės, kurios jų nesilaiko, neturėtų turėti galimybės dalyvauti ES viešojo pirkimo

---

1 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2560 dėl vidaus rinką iškraipančių užsienio subsidijų (OL L 330, 2022 12 23, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2560/oj).

2 2023 m. lapkričio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/2675 dėl Sąjungos ir jos valstybių narių apsaugos nuo trečiųjų valstybių taikomos ekonominės prievartos (OL L, 2023/2675, 2023 12 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2675/oj).

procedūrose;

56. pažymi, kad daugelyje valstybių narių didelė dalis sutarčių sudaroma remiantis mažiausios kainos pasiūlymu; pabrėžia, jog reikia užtikrinti, kad ne ES įmonės neįgytų nesąžiningo pranašumo viešųjų pirkimų procedūrose per tiesiogines ar netiesiogines valstybės subsidijas, taip iškraipydamos sąžiningą konkurenciją vidaus rinkoje; primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares imtis ryžtingų veiksmų prieš ne ES subjektus, kurie naudojasi tokiomis subsidijomis siekdami sumažinti kainas arba dominuoti konkursuose nesilaikydami ES konkurencijos taisyklių; rekomenduoja nustatyti aiškias ir skaidrias ne ES subjektų, taip pat ES įsisteigusių įmonių, kurių subrangovai ne kartą pažeidė ES teisę, pašalinimo taisykles; taip pat ragina valstybes nares suvienodinti taisykles, reglamentuojančias ne ES dalyvių dalyvavimą viešuosiuose konkursuose, visų pirma Europos lėšomis finansuojamų projektų atveju;

57. pabrėžia, kad neįprastai mažos kainos pasiūlymai, ypač iš ne ES dalyvių, gali pakenkti veiksmingam viešųjų sutarčių vykdymui, kelti pavojų kokybės standartams ir kelti riziką nacionaliniam saugumui, ypač kai tai susiję su ypatingos svarbos infrastruktūra; ragina imtis griežtesnių priemonių tokiems pasiūlymams aptikti ir į juos reaguoti, be kita ko, atliekant nepriklausomus kaštų vertinimus ir aiškiai įpareigojant perkančiąsias organizacijas atmesti pasiūlymus, kai neįprastai mažos kainos pagrindimo nepakankama arba jis neįtikinamas; šiuo atžvilgiu ragina Komisiją pateikti aiškią ir suderintą sąvokos „neįprastai maža kaina“ vertinimo metodiką, kad perkančiosioms organizacijoms būtų užtikrinta daugiau teisinio tikrumo ir suteiktos praktinės gairės vertinant pasiūlymus;

58. ragina Komisiją aiškiai nustatyti, kad konkurso dalyviai iš ES nepriklausančių šalių neturi teisės dalyvauti ES vykdomose viešųjų pirkimų procedūrose, jei jų kilmės šalis pagal su ES pasirašytą keliašalį ar dvišalį susitarimą dėl viešųjų pirkimų nesuteikia konkurso dalyviams iš ES abipusio patekimo į rinką;

59. ragina toliau taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas atokiausiems regionams, atsižvelgiant į konkrečius iššūkius, su kuriais šios teritorijos susiduria; taip pat pripažįsta išskirtines ES pasienio regionuose gyvenančių bendruomenių, kurios reguliariai vykdo tarpvalstybinius ekonominius ir socialinius mainus su kaimyninėmis ES nepriklausančiomis valstybėmis, aplinkybes;

60. siekia užtikrinti, kad į viešąjį pirkimą būtų įtraukti mechanizmai, kuriais remiamas regionų ekonominis atsparumas, vietos kokybiškų darbo vietų kūrimas ir vietos ekonomikos tvarumas, nes taip bus prisidėta prie labiau subalansuoto ekonominės veiklos paskirstymo miesto ir ne miesto teritorijose; atsižvelgdamas į tai pabrėžia žemės

ūkio gamintojų ir jų tiekimo grandinių vaidmenį, taip pat svarbų visuotinės ekonominės svarbos paslaugų vaidmenį; ragina Komisiją įvertinti Draghi pranešime pateiktą rekomendaciją suteikti perkančiosioms organizacijoms galimybę, kai tinkama ir įmanoma, nustatyti aiškią minimalią kvotą atrinktoms vietoje pagamintoms prekėms, taikomą vykdant viešuosius pirkimus; pabrėžia, kad viešųjų pirkimų praktika turėtų skatinti ekonomikos augimą, nepagrįstai neteikiant pirmenybės konkretiems sektoriams ar regionams, kartu pripažindamas, kad svarbu stiprinti perkančiųjų organizacijų gebėjimą daugiau dėmesio skirti socialiniams ir tvarumo kriterijams, įskaitant su aplinka ir klimatu susijusius aspektus, kai jos mano, kad tai tikslinga;

61. pripažįsta specifinius viešųjų pirkimų ypatumus ir strateginį vaidmenį stiprinant ES apsirūpinimo maistu saugumą ir atsparumą ir pripažįsta, kad reikia geriau taikyti tvarumo ir su klimatu susijusius kriterijus, remti ES ūkininkus ir skatinti sveikesnius mitybos įpročius, taip pat tvaraus ir sveiko maisto politiką;

62. remia didesnį viešojo sektoriaus subjektų partnerystės lankstumą, sudarantį sąlygas valdžios institucijoms veiksmingiau bendradarbiauti, siekiant pagerinti paslaugų teikimą ir sumažinti išlaidas; ragina valstybes nares apsvarstyti galimybę plėtoti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir dialogą viešųjų pirkimų srityje, siekiant pagerinti procesų veiksmingumą ir valdžios institucijų bei įmonių bendradarbiavimą; rekomenduoja persvarstyti dabartinėje direktyvoje pateiktą viešojo sektoriaus subjektų tarpusavio bendradarbiavimo apibrėžtį, kad tokiu bendradarbiavimu būtų laikomos bet kokios sutartys ar susitarimai, sudaryti tarp dviejų ar daugiau perkančiųjų organizacijų; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę netaikyti viešųjų pirkimų direktyvų nuostatų valdžios institucijų bendradarbiavimui (viešojo sektoriaus subjektų tarpusavio bendradarbiavimas) siekiant veiksmingai vykdyti užduotis, nenustatant papildomų ribojamųjų sąlygų;

63. pabrėžia, kad patikimų, kokybiškų ir skaidrių tvarumo ženklų ir sertifikatų kūrimas ir naudojimas padeda perkančiosioms organizacijoms įgyvendinti tvarumo tikslus, taip mažinant administracinę naštą ir poreikį atlikti išsamius techninius vertinimus; ragina Komisiją skatinti ir toliau plėtoti tokius ženklus ES lygmeniu, užtikrinant jų patikimumą ir tinkamumą naudoti visuose sektoriuose;

64. pastebi, kad perkančiosios organizacijos jau vykdo tvarius ir klimatui nekenkiančius viešuosius pirkimus, vadovaudamosi išsamiais tvarumo reglamentais ES, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis;

65. atsižvelgdamas į ESTT praktiką (įskaitant bylą C-395/18), pabrėžia, kad perkančiosios organizacijos turi teisę į pirkimo dokumentus įtraukti nacionaline darbo teise grindžiamus reikalavimus, pvz., privalomas kolektyvines sutartis, būtiniausius užimtumo standartus,

nuostatas dėl vienodo darbo užmokesčio ir kitus atitinkamus socialinius kriterijus; palankiai vertina ESTT išaiškinimą, kad horizontaliojoje socialinėje nuostatoje numatytas reikalavimas vykdyti socialines ir aplinkosaugos pareigas yra „yra ypač svarbus ir jo laikymąsi valstybės narės privalo užtikrinti“; ragina Komisiją parengti gaires ir teisinę sistemą, įskaitant dalyko išaiškinimą ir jo praktinį taikymą, kad būtų užtikrintas teisinis tikrumas, o perkančiosioms organizacijoms suteikti įgaliojimai savo nuožiūra taikyti tokius kriterijus nepatiriant neproporcingos teisinės rizikos;

66. pripažįsta didelį socialiai atsakingų viešųjų pirkimų potencialą skatinant deramą darbą, socialinę įtrauktį ir darnų vystymąsi; ragina perkančiąsias organizacijas sistemingai integruoti socialinius kriterijus į viešųjų pirkimų procedūras, kartu užtikrinant ekonominį pagrįstumą, lankstumą ir subsidiarumą; ragina Komisiją įvertinti socialinių kriterijų įtraukimą į viešųjų pirkimų procedūras ir pateikti aiškią teisinę ir politinę sistemą bei praktines gaires, įskaitant teisinį aiškumą ir gerosios praktikos pavyzdžius, kad perkančiosios organizacijos galėtų veiksmingai ir teisiškai pagrįstai vykdyti socialiai atsakingus viešuosius pirkimus; pripažįsta, kad įtraukus socialines nuostatas, pvz., reikalavimus, susijusius su darbo sąlygomis, kolektyvinėmis derybomis ir pagarba darbuotojų teisėms, galima gerokai pagerinti viešųjų pirkimų rezultatų kokybę ir patikimumą; ragina Komisiją atliekant peržiūrą patikslinti, kad Direktyvos 2014/24/ES 18 straipsnio 2 dalyje nustatyti reikalavimai, susiję su aplinkos, socialine ir darbo teise, yra privalomi;

67. mano, kad viešųjų pirkimų procedūromis turėtų būti skatinami ir atlyginami novatoriški ir tvarūs sprendimai, galintys paskatinti ekonomikos vystymąsi; pabrėžia, kad svarbu nustatyti ir įgyvendinti tvarumo kriterijus visose valstybėse narėse taip, kad jie atspindėtų galiojančius ES teisės aktus; ragina Komisiją, atsižvelgiant į būsimą ES viešųjų pirkimų teisės aktų tinkamumo patikrą, įvertinti galimybę parengti konkretiems sektoriams skirtą tvarumo kriterijų priemonių rinkinį, kurį sudarytų pavyzdiniai skyrimo ir techniniai kriterijai, tikrinimo metodikos ir sutarčių nuostatos, siekiant sudaryti palankesnes sąlygas palaipsniui taikyti tvaresnę viešųjų pirkimų praktiką, suteikiant aiškumo perkančiosioms organizacijoms ir kartu suteikiant joms galimybę pritaikyti reikalavimus konkretiems sektoriams ir vietos ekonominiams pajėgumams; prašo Komisijos išnagrinėti, kaip būtų galima geriau integruoti su tvarumu susijusius aspektus taikant ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo principą, kad būtų skatinamos inovacijos ir efektyvus išteklių naudojimas; ragina Komisiją parengti kriterijų rinkinį, siekiant skatinti inovacijas tvarių technologijų srityje ir didinti ES konkurencingumą būsimose pirmaujančiose rinkose; mano, kad antrinių medžiagų rinkos stiprinimas turėtų būti šio požiūrio dalis; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad priemonių rinkinio rengimas turėtų priklausyti nuo patikimų įrodymų, kad: a) juo perkančiosios organizacijos ar perkantieji subjektai neįpareigojami patirti neproporcingų išlaidų ir dėl jo neatsiras nesuderinamumo ar techninių sunkumų, b) juo

atsižvelgiama į atitinkamų produktų ir paslaugų gyvavimo ciklą, įvairovę ir prieinamumą, laikomasi technologinio neutralumo principo ir c) juo išsaugoma sąžininga konkurencija;

68. rekomenduoja įgyvendinti strateginius viešojo pirkimo modelius, pagal kuriuos pirmenybė būtų teikiama ES ir valstybių narių interesams ir ilgalaikei vertei bei atsparumui, o ne trumpalaikiam išlaidų mažinimui, ir kurie suteikia pirmaujančių rinkų galimybių ES tikslus atitinkantiems produktams, ypač strateginiuose sektoriuose;

69. prašo Komisijos, atsižvelgiant į būsimą viešųjų pirkimų sistemos peržiūrą, atlikti išsamų poveikio vertinimą, susijusį su galimais būdais ir pasekmėmis prioretizuojant pirmenybės Europai teikimo principą vykdant viešuosius pirkimus, susijusius su strateginėmis pramonės šakomis, kad būtų užtikrintas ypatingos svarbos pajėgumų tęstinumas valstybėse narėse ir sustiprintas atsparumas, saugumas, konkurencingumas ir strateginis savarankiškumas; pabrėžia, kad Komisija turėtų kruopščiai įvertinti galimas sąnaudas, riziką, susijusią su prieigos prie pažangiausių technologijų apribojimu, ir poveikį paslaugų ir produktų kokybei, nepažeisdama ES tarptautinių teisinių įsipareigojimų ir neišstumdama bendraminčių partnerių; pabrėžia, kad jokios priemonės, kuriomis skatinamas Europos įmonių dalyvavimas, neturėtų prilygti protekcionizmui ar konkurencijos iškraipymui; šiuo atžvilgiu pripažįsta, kokios svarbios įmonės, kurios investuoja ir reinvestuoja ES, stiprindamos ES ekonomiką, saugodamos darbuotojų gerovę ir teikdamos naudos vietos bendruomenėms; be to, ragina Komisiją išnagrinėti galimybes skatinti ES įsisteigusių įmonių dalyvavimą viešųjų pirkimų procesuose, pradėtuose dėl ES institucijų finansuojamų projektų, arba išplečiant Direktyvos 2014/25/ES 85 straipsnyje nustatytą lengvatų sistemą perkančiųjų organizacijų skiriamoms sutartims ir Direktyvos 2014/24/ES 15 straipsnyje numatyto lengvatinio režimo taikymą strateginėms prioritetinėms sritims;

70. ragina į viešųjų pirkimų procedūras, susijusias su ES strateginę svarbą turinčiais projektais, visų pirma ypatingos svarbos infrastruktūros objektų, pažangiųjų technologijų ir ypatingos svarbos žaliavų srityse, įtraukti nuostatas, suteikiančias galimybę perkančiosioms organizacijoms reikalauti, kad ekonominės veiklos vykdytojai užmegztų pramoninę partnerystę su ES įsisteigusiais juridiniais asmenimis; mano, kad į tokias partnerystes turėtų būti įtrauktos sąlygos, kuriomis užtikrinamas technologijų, praktinės patirties ar pagrindinių techninių įgūdžių perdavimas ES įsikūrusiems partneriams, visapusiškai laikantis Sąjungos teisės ir tarptautinių įsipareigojimų;

71. atkreipia dėmesį į konkrečius iššūkius, su kuriais susiduria elektros tinklų operatoriai pailgėjus pristatymo laikui ir sąnaudoms; ragina supaprastinti elektros tinklų operatorių viešųjų pirkimų procedūras ir užtikrinti jų lankstumą bei veiksmingumą; pasisako už tai, kad ES

teisės aktai, darantys poveikį elektros tinklų viešiesiems pirkimams, būtų nuoseklesni;

72. pabrėžia, kad svarbu skatinti investicijas į viešųjų pirkimų ir koncesijų rinką, ir ragina Komisiją išnagrinėti, ar dabartinė koncesijos sutarčių trukmės sistema tinkamai atspindi koncesininkų investicijas po sutarties skyrimo, ir apsvarstyti, ar didesnis lankstumas padėtų skatinti tokias investicijas;

73. pabrėžia, kad reikia vengti nereikalingos administracinės naštos viešiesiems pirkėjams ir ekonominės veiklos vykdytojams, įskaitant MVĮ ir labai mažas įmones; pabrėžia, kad peržiūrint ES viešųjų pirkimų teisės aktus visada turėtų būti atsižvelgiama į poreikį mažinti sudėtingumą ir biurokratizmą, kad ekonominės veiklos vykdytojams nebūtų trukdoma dalyvauti viešuosiuose pirkimuose; prašo, kad Komisija, vertindama galimybes nustatyti naujus viešųjų pirkimų kriterijus, užtikrintų, kad ypatingas dėmesys būtų skiriamas etapui, kuriuo tokie reikalavimai įtraukiami į viešųjų pirkimų procesą; pabrėžia, kad ypatingą dėmesį reikėtų skirti tam, ar šie kriterijai įtraukiami į sutarties skyrimo kriterijus, ar ankstesniais viešųjų pirkimų dokumentų etapais, siekiant užtikrinti teisinį aiškumą ir praktinį įgyvendinamumą tiek perkančiosioms organizacijoms, tiek ekonominės veiklos vykdytojams;

74. pritaria viešojo pirkimo kriterijų modernizavimui, kad būtų atsižvelgta į pažangą technologijų ir saugumo srityse, užtikrinant, kad naujos viešojo pirkimo sistemos sudarytų sąlygas lanksčiai reaguoti į kintančią ekonominę ir geopolitinę aplinką, sykiu išlaikant valstybių narių savarankiškumą jų viešųjų pirkimų politikos valdymo srityje; pažymi, kad ES konkurencingumas kuriamas kartu su socialiniais ir aplinkos apsaugos standartais vidaus rinkoje; pabrėžia, kad būsimos viešųjų pirkimų sistemos turėtų šiuos pranašumus didinti, o ne mažinti, siekiant sustiprinti ES subjektų poziciją, kai teikiami viešųjų pirkimų pasiūlymai;

75. pabrėžia, koks svarbus yra Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktas[1] kaip atsparumo kriterijų, susijusių su tiekimo saugumu, kokybiškomis darbo vietomis, indėliu į ES pramonės pirmavimą ir konkurencingumą, kibernetinio saugumo standartų laikymusi ir priklausomybės nuo vienos ES nepriklausančios valstybės, kuri nedalyvauja tarptautinių viešųjų pirkimų susitarimuose, mažinimu, pavyzdys;

76. remia tolesnį viešųjų pirkimų procesų skaitmeninimą, siekiant

---

[1] 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1735 dėl priemonių sistemos Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724 (OL L, 2024/1735, 2024 6 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

mažinti administracinę naštą, didinti veiksmingumą ir konkurencingumą, didinti skaidrumą ir palengvinti MVĮ ir tarpvalstybinių konkurso dalyvių prieigą, kartu užtikrinant atitiktį saugumo standartams;

77. ragina stiprinti paramos labai mažiems subjektams, MVĮ, startuoliams ir socialinės ekonomikos subjektams mechanizmus, kad jie galėtų veiksmingai konkuruoti viešuosiuose konkursuose, įskaitant techninės pagalbos programas, ir stiprinti MVĮ, startuolių ir socialinių įmonių pajėgumus; mano, kad siekiant daryti pažangą MVĮ dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose srityje labai svarbu teikti daugiau gairių ir paramos MVĮ; pabrėžia, kad reikia mažinti biurokratinius apribojimus, kurie daro neproporcingą poveikį MVĮ, startuolių ir veiklą plečiančių įmonių dalyvavimui, ir užtikrinti, kad Komisija atliktų tinkamą visų naujų taisyklių poveikio vertinimą ir privalomą poveikio MVĮ ir startuoliams tyrimą; pabrėžia dialogo iniciatyvų veiksmingumą padedant MVĮ įgyti daugiau žinių apie viešųjų pirkimų principus, o viešųjų pirkimų vykdytojams sudarant galimybę rinkti informaciją, kad būtų galima parengti labiau suderintus kriterijus ir sumažinti administracinę naštą; remia, kai tinkama, tai, kad viešieji pirkėjai plačiai taikytų tiekimo šaltinių pasirinkimo prieš rengiant kvietimus pateikti pasiūlymus praktiką, taip pat tai, kad būtų ribojami pernelyg dideli finansiniai pajėgumai ir ankstesnės veiklos rezultatų įrodymo reikalavimai; atkreipia dėmesį į tai, kad reikia remti MVĮ siekiant nustatyti partnerius;

78. ragina skubiai supaprastinti atrankos kriterijus ir, atsižvelgdamas į tai, taip pat ragina Komisiją išnagrinėti, ar ES lygmens skaitmeninės išankstines sąlygas atitinkančių MVĮ ir mažesnių subjektų duomenų bazės sukūrimas galėtų padėti supaprastinti procedūras ir padidinti galimybes dalyvauti viešuosiuose konkursuose; atkreipia dėmesį į tai, kad akreditavimo sistemos gali būti naudojamos siekiant nustatyti įmonių techninius ir finansinius pajėgumus ir patikrinti jų profesinį sąžiningumą prieš konkurso procesą ir kad profesinio sąžiningumo kriterijai turėtų apimti jų atitikties galiojančioms darbo, žmogaus teisėms ir aplinkos apsaugos teisės aktams istoriją; pabrėžia, kad veiksmingas šių registrų sąveikumas ir tarpvalstybinis prieinamumas visose valstybėse narėse galėtų iš esmės padidinti skaidrumą, apsaugoti viešąsias lėšas, paremti vidaus rinką ir sustiprinti ypatingos svarbos viešosios infrastruktūros ir paslaugų saugumą ir vientisumą;

79. pabrėžia, kad ES viešųjų pirkimų sistema turi užtikrinti vienodas galimybes MVĮ, socialinės ekonomikos subjektams ir vietos įmonėms, skatinant supaprastintas procedūras, be kita ko, užtikrinant, kad įmonėms savo paraiškose dalyvauti konkurse nereikėtų iš naujo pateikti viešai prieinamos informacijos, ir taikant proporcingus reikalavimus, pagrįstus vietos aplinkybėmis; ragina Komisiją apsvarstyti galimybę integruoti sutarčių skaidymą į mažesnes dalis, kad būtų skatinama konkurencija ir užkertamas kelias stambių

subjektų dominavimui, kartu pripažindamas, kad sutartys neturėtų būti skaidomos tais atvejais, kai esama tikro technologinio ar efektyvumo pagrindo to nedaryti; pabrėžia, kad šis skaidymas į mažesnes dalis yra ypač svarbus inžinerijos, statybos ir planavimo paslaugų srityje, nes gali sustiprinti konkurenciją, apsaugoti mažųjų ir vidutinių įmonių bei labai mažų įmonių dalyvavimo galimybes ir sudaryti sąlygas tikslingai naudotis specializuotomis ekspertinėmis žiniomis; pabrėžia, kad reikia aiškių gairių, pagal kurias būtų galima nustatyti, kada sutarčių neskaidymas yra pateisinamas; pažymi, kad suskaidymas į dalis taip pat yra veiksminga priemonė siekiant užkirsti kelią neįgyvendinamoms subrangovų grandinėms;

80. rekomenduoja, kad pagal viešųjų pirkimų sistemą konkurso dalyviams ir perkančiosioms organizacijoms būtų leidžiama pateikti trūkstamus įrodymus vėlesniame procedūros etape, supaprastinant ir paspartinant viešųjų pirkimų procesus, pvz., išplečiant Direktyvos 2014/24/ES 56 straipsnio 3 dalį; rekomenduoja skatinti startuolių ir MVĮ dalyvavimą atitinkamai pritaikant griežtus orientacinius reikalavimus, kurie kelia neproporcingų kliūčių naujai įsteigtoms įmonėms; ragina užtikrinti, kai tinkama, didesnį kvalifikacijos kriterijų lankstumą, kad startuoliams būtų užtikrinta sąžininga prieiga prie viešųjų pirkimų galimybių, kartu išlaikant skaidrumą ir konkurenciją; pabrėžia, kad prašant MVĮ pateikti duomenis apie ankstesnes sutartis reikėtų atsižvelgti į lankstumą;

81. ragina Komisiją užtikrinti, kad viešųjų pirkimų procesai būtų prieinamesni ir skaidresni, pateikiant lengvai suprantamas viešųjų konkursų apibendrinamąsias lenteles ar apžvalgas, kuriose būtų aiškiai išdėstytos rekomenduojamos perkamo darbo ar paslaugos techninės specifikacijos ir reikalavimai; prašo, kad Komisija ypač atsižvelgtų į mažiau patirties turinčias įmones, kurios turėtų naudotis priemonėmis, kad geriau suprastų ir aiškintų pirkimo dokumentus;

82. pakartoja, kad siekiant vienodų galimybių dalyvauti viešųjų pirkimų procedūrose reikia supaprastinti ir paaiškinti perkančiosioms organizacijoms taikomas taisykles;

83. pabrėžia, kad patirtis, susijusi su viešosiomis sutartimis, pvz., statybos projektais, rodo, kad leidus teikti alternatyvius pasiūlymus (pasiūlymų variantus) perkančiosioms organizacijoms padedama novatoriškiau, veiksmingiau ir ekonomiškai efektyviau pirkti paslaugas; pabrėžia, kad novatoriškus sprendimus lengviau integruoti į viešuosius pirkimus, kai iš esmės leidžiama teikti pasiūlymų variantus, ir kad, siekiant veiksmingai įtraukti verslumo praktinę patirtį į viešojo pirkimo sutarčių skyrimo sritį, iš esmės turėtų būti leidžiama teikti alternatyvius pasiūlymus (pasiūlymų variantus), išskyrus atvejus, kai perkančioji organizacija konkrečiai nusprendžia jų atsisakyti (atsisakymas); ragina Komisiją išnagrinėti alternatyvių pasiūlymų (pasiūlymų variantų) priimtinumą pagal

Direktyvos 2014/24/ES 45 straipsnio 1 dalį;

84. ragina Komisiją užtikrinti, kad vienkartinio duomenų pateikimo principas būtų nuosekliai taikomas visais viešųjų pirkimų administravimo lygmenimis, kad, siekiant sumažinti administracinę naštą, konkurso dalyviai valdžios ir administravimo institucijoms tam tikrą standartinę informaciją turėtų pateikti tik vieną kartą; pripažįsta, kad leidimas konkurso dalyviams naudoti atitikties savideklaracijas, užuot pateikus daug administracinių dokumentų pradiniame etape, dažnai gali sumažinti naštą ir padidinti veiksmingumą; ragina Komisiją nustatyti, kur tokia praktika galėtų būti tinkamai taikoma, kartu užtikrinant teisinį aiškumą ir apsaugos priemonių taikymą;

85. mano, kad rezervuotos sutartys tam tikrų paslaugų atveju yra gera praktika, kuria remiama socialinė ekonomika; siūlo, kad lygiaverčių pasiūlymų atveju pirmenybė būtų teikiama MVĮ ir novatoriškiems rinkos operatoriams arba ją būtų galima įgyvendinti pasitelkiant rezervuotas sutartis ar numatant, kad būtų rezervuota sutarties vykdymo dalis; šiomis aplinkybėmis pabrėžia rezervuotų sutarčių veiksmingumą remiant asmenų su negalia užimtumą per viešuosius pirkimus, tačiau kartu pažymi, kad dar yra ką tobulinti jų įgyvendinime;

86. pripažįsta, kad, nors subranga suteikia daugiau lankstumo, galimybių pasitelkti specializuotus įgūdžius ir sutaupyti lėšų, ji taip pat gali kelti potencialią riziką, pvz., susilpninti atskaitomybę, padidinti darbuotojų teisių pažeidimų riziką ir apsunkinti veiksmingą vykdymo užtikrinimą; ragina Komisiją įvertinti viešųjų sutarčių, kurias daugiausia vykdo konkurso laimėtojo tiesioginiai darbuotojai, poveikį ir rekomenduoja, kad viešųjų pirkimų taisyklėmis įmonės būtų skatinamos turėti pakankamai vidaus darbuotojų, kad galėtų įgyvendinti projektus, dėl kurių joms skiriamos viešojo pirkimo sutartys; ragina Komisiją, siekiant nutraukti piktnaudžiavimą subranga ir apsaugoti darbuotojų teises, didinti skaidrumą ir atskaitomybę visoje tiekimo grandinėje ir apsvarstyti galimybę nustatyti aiškiai apibrėžtą ekonominės veiklos vykdytojų ir subrangovų solidariosios atsakomybės režimą bei užtikrinti skaidrumą dėl dalyvaujančių subrangovų ir sutarties dalies, kurią rangovas ketina perduoti subrangai;

87. remia sutarčių kainodaros lankstumą, pratęsiant maksimalią preliminariųjų sutarčių galiojimo trukmę perkančiosioms organizacijoms, įtraukiant nuostatas, pagal kurias būtų galima koreguoti kainas, atsižvelgiant į neproporcingai padidėjusias sąnaudas, kurių konkurso dalyvis negalėjo pagrįstai numatyti, pvz., infliaciją, materialinių ar energijos sąnaudų padidėjimą ir darbo teisės aktų pakeitimus, užtikrinant sutarčių gyvybingumą neužkraunant finansinės naštos valdžios institucijoms, taip pat

išplečiant derybas kaip principą, taikomą po preliminariosios sutarties sudaromoms sutartims;

88. pažymi, kad vis dar nepakankamai taikomos inovacinių sprendimų viešųjų pirkimų taisyklės; ragina įvertinti, ar reikia nustatyti papildomas specialias viešojo pirkimo taisykles mokslinių tyrimų ir inovacijų projektams, pripažįstant jų itin svarbų vaidmenį skatinant ekonomikos ir technologinę pažangą, kartu užtikrinant veiksmingą viešųjų išteklių naudojimą; atkreipia dėmesį į tai, kad reikia papildomų ir patikimų nuostatų, kuriomis būtų apsaugotos konkurso dalyvių intelektinės nuosavybės teisės, be kita ko, vykstant konkursui;

89. mano, kad viešųjų pirkėjų specializacijos didinimas turėtų būti viešųjų pirkimų metodų tobulinimo ES dalis; palankiai vertina nacionalines iniciatyvas, kuriomis siekiama padėti viešiesiems pirkėjams susipažinti su dabartine teisine sistema ir sąvokomis, pvz., apibrėžti dalyką ir parengti tinkamus atrankos ir sutarties skyrimo kriterijus; prašo Komisijos parengti ir skatinti panašias programas ES lygmeniu, daugiausia dėmesio skiriant geresniam su kaina nesusijusių kriterijų naudojimui, t. y. nustatyti parengtus naudoti aplinkosauginius ir socialinius kriterijus;

90. pažymi itin svarbų ne pelno organizacijų, bažnyčių ir socialinių įmonių indėlį į viešuosius pirkimus visoje Europoje, atkreipdamas dėmesį į jų ekspertines žinias, tvirtus vietos ryšius ir įrodytą gebėjimą teikti aukštos kokybės paslaugas; pabrėžia, kad svarbu išlaikyti ir skatinti rezervuotas sutartis kaip galingą priemonę siekiant užtikrinti, kad viešaisiais pirkimais būtų remiami platesni visuomenės tikslai, socialinė ekonomika ir dalyvaujančių subjektų įvairovė; todėl ragina stiprinti esamą valstybių narių ir perkančiųjų organizacijų galimybę nustatyti, kad viešųjų pirkimų procedūrose dalyvautų tik ne pelno subjektai; ragina Komisiją persvarstyti trejų metų ribą ir pareigą būti neteikus šių paslaugų per paskutinius trejus metus pagal Direktyvos 2014/24/ES 77 straipsnį;

91. ragina geriau pasinaudoti Direktyvos 2014/24/ES 71 straipsnio 3 dalyje numatyta galimybe leisti mokėti tiesiogiai subrangovams; ragina valstybes nares skatinti viešųjų institucijų mokėjimų rangovams ir subrangovams ir mokėjimų, kuriuos rangovas atlieka savo subrangovams arba tiekėjams, skaidrumą;

92. ragina Komisiją atnaujinti savo priemones, skirtas konkurencijos viešųjų pirkimų srityje stebėsenai; mano, kad tobulindama rinkos analizės metodiką ir technologijas, įtraukdama pažangią duomenų analizę ir dirbtinį intelektą, ES turėtų siekti skatinti viešųjų pirkimų aplinką, užtikrinančią didesnį konkurencingumą, sąžiningumą, skaidrumą, strateginę vertę ir teisingumą; mano, kad tokios priemonės gali padėti geriau suprasti mažos konkurencijos viešųjų pirkimų srityje klausimą ir prisidėti prie naujų pasiūlymų, kuriais

siekiama supaprastinti galimybes dalyvauti konkursuose įmonėms, rengimo;

°

° °

93. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.